

SARCINILE IMEDIATE ALE PUTERII SOVIETICE ⁶³

Scris între 13 și 16 aprilie 1918

*Publicat la 28 aprilie 1918,
în ziarul „Pravda” nr. 83
și în suplimentul ziarului „Izvestia
C.E.C. din Rusia” nr. 85
Semnat : N. Lenin*

*Se tipărește după textul broșurii
N. Lenin. „Sarcinile imediate ale
Puterii sovietice”, ed. a 2-a, Mosco
va, 1918, confruntat cu manuscrisul*

SITUAȚIA INTERNAȚIONALĂ A REPUBLICII SOVIETICE RUSE ȘI SARCINILE FUNDAMENTALE ALE REVOLUȚIEI SOCIALISTE

Mulțumită păcii obținute, oricât de apăsătoare și de șubredă ar fi ea, Republica sovietică rusă capătă pentru câțiva timp posibilitatea de a-și concentra forțele asupra laturii celei mai importante și mai anevoioase a revoluției socialiste, și anume asupra sarcinii organizatorice.

Această sarcină a fost pusă în mod limpede și precis, în fața tuturor maselor muncitoare și asuprite, în alineatul 4 (partea a 4-a) al rezoluției adoptate la 15 martie 1918 de Congresul extraordinar al Sovietelor care a avut loc la Moscova, — în același alineat (sau în aceeași parte) în care se vorbește despre autodisciplina oamenilor muncii și despre lupta necruțătoare împotriva haosului și a dezorganizării*.

Șubrezenia păcii obținute de Republica sovietică rusă nu constă, firește, în faptul că ea s-ar gândi acum să reia operațiile militare; în afară de contrarevoluționarii burghezi și de cei ce le țin isonul (menșevicii etc.), nici un om politic cu mintea întreagă nu se gândește la așa ceva. Șubrezenia păcii constă în faptul că în orice clipă în statele imperialiste cu care se învecinează Rusia la apus și la răsărit și care posedă o uriașă forță militară, partidul militarist, ispitit de slăbiciunea momentană a Rusiei și îmboldit de capitaliști, care detestă socialismul și sînt porniți pe jaf, poate să iasă învingător.

Într-o asemenea situație, singura garanție de pace — și o garanție reală, iar nu pe hîrtie — o constituie pentru

* Vezi volumul de față, p. 132—134. — *Nota red.*

noi disensiunile dintre puterile imperialiste, care au ajuns la punctul lor culminant și care se manifestă, pe de o parte, prin reluarea măcelului imperialist al popoarelor din apus, iar pe de altă parte prin ascuțirea la extrem a competiției imperialiste dintre Japonia și America pentru dominarea Oceanului Pacific și a coastelor lui.

Se înțelege că Republica noastră sovietică socialistă, care este atât de slab apărată, se află într-o situație internațională extrem de precară, categoric critică. Este nevoie de o extremă încordare a tuturor forțelor noastre spre a folosi acest răgaz, care ne-a fost oferit de un concurs de împrejurări, pentru tămăduirea rănilor grave ce au fost pricinuite de război întregului organism social al țării și pentru ridicarea ei economică, fără de care nici vorbă nu poate fi de o sporire cât de cât serioasă a capacității ei de apărare.

Se înțelege, de asemenea, că vom fi în stare să dăm un serios ajutor revoluției socialiste din apus — care, datorită unui șir de cauze, e în întârziere — numai în măsura în care vom ști să rezolvăm sarcina organizatorică ce ne stă în față.

Principala condiție pentru rezolvarea cu succes a sarcinii organizatorice ce ne revine este, în primul rând, ca conducătorii politici ai poporului, adică membrii Partidului Comunist (bolșevic) din Rusia, precum și toți ceilalți reprezentanți conștienți ai maselor muncitoare, să-și dea bine seama de deosebirea radicală ce există, în această privință, între revoluțiile burgheze din trecut și actuala revoluție socialistă.

În revoluțiile burgheze, sarcina de căpetenie a maselor muncitoare consta în îndeplinirea muncii negative sau distructive de lichidare a feudalismului, a monarhiei, a rămășițelor medievale. Munca pozitivă sau constructivă de organizare a noii societăți era îndeplinită de minoritatea avută, de minoritatea burgheză a populației. Și ea își îndeplinea relativ ușor această sarcină, cu toată împotrivirea opusă de muncitori și de țărani săraci, nu numai pentru că împotrivirea maselor exploatate de capital era pe atunci extrem de slabă, datorită faptului că ele erau fărâmițate și puțin dezvoltate, dar și pentru

1

Тезисы о задачах Советской власти
в казачьей местности.

~~Историческое положение казачьих Советской России и их задачи в казачьей местности~~

1. Благодаря достижению ^{своей} цели, — несмотря на всю его ^{сложность} и всю его ^{важность}, — Россия как советская республика получает возможность на определенное время сосредоточить свои силы на важнейшей ³ и труднейшей ² социал-экономической революции, именно: на задаче организации ^{экономической}.

Эта задача была и должна поставлена перед всеми трудящимися и трудящимися массами в 4-ом ^{адапте} (4-ой ^{часть}) революции, принятой 10.11.1918 г. как московским революционным съездом советской России, — в том ^{адапте} (или в той ^{часть}) революции, где идет борьба с самодержавными ^{тоталитарными} и с буржуазной борьбой с ^{кассой} и ^{организацией}.

Prima pagină din manuscrisul lui V. I. Lenin
„Teze cu privire la sarcinile Puterii sovietice în momentul actual”. —
Aprilie 1918

Micșorât

că forța organizatoare fundamentală a societății capitaliste, anarhic clădită, este piața națională și internațională, care crește spontan în lărgime și în adâncime.

Dimpotrivă, în orice revoluție socialistă, prin urmare și în cea din Rusia, care a fost începută de noi la 25 octombrie 1917, sarcina de căpetenie a proletariatului și a țăranimii sărace, conduse de el, este să depună muncă pozitivă sau constructivă în vederea creării unei rețele, extrem de fine și de complexe, de noi relații organizatorice, care să cuprindă producția și repartiția planificată a produselor necesare pentru existența a zeci de milioane de oameni. O asemenea revoluție poate fi înfăptuită cu succes numai prin activitatea creatoare istorică de sine stătătoare a majorității populației, și în primul rând a majorității celor ce muncesc. Numai atunci când proletariatul și țăranimea săracă vor ști să găsească în ei înșiși destulă conștiință, principialitate, abnegație și perseverență va fi asigurată victoria revoluției socialiste. Prin crearea unui stat de tip nou, sovietic, care deschide maselor muncitoare și asuprite posibilitatea de a participa în mod activ și de sine stătător la construirea noii societăți, noi n-am rezolvat decât o mică parte din această sarcină grea. Greutatea principală se află în domeniul economic, și ea constă în a înfăptui pretutindeni cea mai strictă evidență și cel mai riguros control asupra producției și repartiției produselor, a sporii productivitatea muncii și *a socializa în mod efectiv* producția.

Evoluția partidului bolșevic, care este azi partid de guvernământ în Rusia, arată deosebit de limpede în ce constă cotitura istorică prin care trecem acum și care constituie specificul momentului politic actual, când din partea Puterii sovietice se cere o nouă orientare, adică un nou mod de a pune noile ei sarcini.

Prima sarcină a oricărui partid al viitorului este aceea de a convinge majoritatea poporului de justetea programului său și a tacticii sale. Această sarcină a stat pe primul plan atât în timpul țarismului, cât și în perioada politicii de conciliere a Cernovilor și Țeretelilor cu Kerenski și Kișkin. Acum, sarcina aceasta, care, desigur, e

departe de a fi îndeplinită în întregime (și care niciodată nu poate fi complet epuizată), a fost în fond rezolvată, căci, după cum a arătat în chip neîndoielnic ultimul congres al Sovietelor, care a avut loc la Moscova, majoritatea muncitorilor și țăranilor din Rusia sînt în mod vădit de partea bolșevicilor.

A doua sarcină a partidului nostru era cucerirea puterii politice și zdrobirea împotrivirii exploatatorilor. Nici această sarcină n-a fost de loc epuizată, și ea nu poate fi ignorată, fiindcă monarhiștii și cadeții, pe de o parte, și ciracii și lacheii lor — menșevicii și socialiștii-revoluționari de dreapta —, pe de altă parte, continuă încercările lor de a se uni în vederea răsturnării Puterii sovietice. Dar, în linii generale, sarcina de a zdrobi împotrivirea exploatatorilor a fost deja rezolvată în perioada dintre 25 octombrie 1917 și (aproximativ) februarie 1918 sau pînă la capitularea lui Bogaevski.

Acum, la ordinea zilei se pune, ca o sarcină imediată și care constituie specificul momentului de față, o a treia sarcină, aceea de a organiza *conducerea* Rusiei. Se înțelege că noi ne-am pus această sarcină și am trecut la rezolvarea ei încă din prima zi după 25 octombrie 1917, dar pînă acum, atîta timp cît împotrivirea exploatatorilor a continuat să îmbrace forma unui război civil fățiș, organizarea conducerii *n-a putut* să devină sarcina noastră *principală, centrală*.

Acum ea a devenit o asemenea sarcină. Noi, partidul bolșevic, *am convins* Rusia. *Am smuls* țara din mîinile bogaților, ale exploatatorilor, pentru cei săraci, pentru cei ce muncesc. Acum trebuie să *conducem* Rusia. Și tot specificul momentului actual, toată greutatea constă în a înțelege *particularitățile trecerii* de la sarcina principală de a convinge poporul și a reprima pe exploatatori pe calea armelor, la sarcina principală de a *conduce*.

Pentru prima oară în istoria lumii, un partid socialist a reușit să desăvîrșească, în linii esențiale, opera de cucerire a puterii și de reprimare a împotrivirii exploatatorilor, a reușit să *abordeze în chip direct* sarcina *conducerii*. Trebuie să ne dovedim vrednici înfăptuitori ai acestei sarcini foarte grele (și foarte nobile) a revoluției socialiste.

Trebuie să înțelegem că pentru a conduce bine este necesară, pe lângă priceperea de a convinge, pe lângă priceperea de a învinge în războiul civil, priceperea de a organiza în mod practic. Aceasta este sarcina cea mai grea, căci este vorba de a organiza în chip nou temeliile cele mai adânci, temeliile economice ale vieții a zeci și zeci de milioane de oameni. Și ea este și sarcina cea mai nobile, fiindcă numai după ce ea va fi rezolvată (în linii principale și esențiale) se va putea spune că Rusia a devenit o republică nu numai sovietică, dar și socialistă.

LOZINCA GENERALĂ A MOMENTULUI DE FAȚĂ

Situația obiectivă schițată de noi mai sus, care a fost creată de pacea extrem de grea și de șubredă, de îngrozitoare ruină economică, de șomajul și foamea ce ne-au fost lăsate moștenire de război și de dominația burgheziei (reprezentată prin Kerenski și prin menșevici și socialiștii-revoluționari de dreapta, care îl susțineau), a dus în mod inevitabil la o oboseală extremă și chiar o sleire a forțelor maselor largi de oameni ai muncii. Ele cer în mod imperios — și nu pot să nu ceară — un anumit repaus. La ordinea zilei se pune refacerea forțelor de producție distruse de război și de proasta gospodărire practică de burghezie; — vindecarea rănilor ce i-au fost pricinuite de război, de înfrângerea suferită în război, de speculă și de încercările burgheziei de a restabili puterea doborâtă a exploataților; — ridicarea economică a țării; — menținerea riguroasă a unei ordini elementare. Ar putea să pară paradoxal, dar în realitate, datorită condițiilor obiective arătate mai sus, nu încapă nici o îndoială că în momentul de față Puterea sovietică poate să asigure trecerea Rusiei la socialism numai dacă ea, cu toată împotrivirea burgheziei, a menșevicilor și a socialiștilor-revoluționari de dreapta, va rezolva în mod practic tocmai aceste sarcini elementare, absolut elementare, care constau în a menține în funcțiune organismul social. Rezolvarea practică a acestor sarcini arhielementare și biruirea greutăților organizatorice legate de primii pași spre socialism constituie astăzi — datorită particu-

larităților concrete ale situației actuale și datorită existenței Puterii sovietice, cu legile ei cu privire la socializarea pământului, controlul muncitoresc etc. — cele două fețe ale aceleiași medalii.

Ține în mod riguros și conștiincios socoteala banilor, gospodărește cu economie, nu trîndăvi, nu fura, păstrează cea mai strictă disciplină în muncă, tocmai aceste lozinci, de care își băteau joc, pe bună dreptate, proletarii revoluționari atunci cînd burghezia căuta să-și mascheze cu astfel de vorbe dominația ei de clasă exploatare, devin acum, după ce burghezia a fost doborâtă, lozincile imediate și principale ale momentului de față. Și înfăptuirea practică a acestor lozinci de către *masele* de oameni ai muncii reprezintă, pe de o parte, *singura* posibilitate de salvare a țării, care a fost cumplit martirizată de războiul imperialist și de tîlharii imperialiști (în frunte cu Kerenski), iar pe de altă parte înfăptuirea practică a acestor lozinci de către Puterea *sovietică*, prin metodele *ei*, pe baza legilor *ei*, este necesară și *suficientă* pentru victoria definitivă a socialismului. Tocmai acest lucru nu pot să-l înțeleagă cei ce-și manifestă disprețul cînd ne vîd că punem pe primul plan niște lozinci atît de „răsuflate” și de „banale”. În această țară de mici țărani, care abia de un an a răsturnat țarismul și care cu mai puțin de o jumătate de an în urmă s-a eliberat de alde Kerenski, a mai rămas, firește, destul anarhism spontan, agravat de abrutizarea și sălbăticierea de care este însoțit orice război îndelungat și reacționar, s-a creat o atmosferă de desperare și de îndîrjire lipsită de obiect; dacă adăugăm la toate acestea politica de provocare dusă de lacheii burgheziei (menșevicii, socialiștii-revoluționari de dreapta etc.), e lesne de înțeles ce eforturi îndelungate și perseverente trebuie să depună cei mai buni și mai conștiinți muncitori și țărani pentru a determina o schimbare totală în starea de spirit a maselor și a le face să treacă la o muncă ordonată, sistematică și disciplinată. Numai o asemenea trecere, înfăptuită de masele populației sărace (de proletari și semiproletari),

poate să desăvârșească victoria asupra burgheziei, și în special asupra burgheziei țărănești, care este cea mai îndărătnică și mai numeroasă.

NOUA FAZĂ A LUPTEI ÎMPOTRIVA BURGHEZIEI

Burghezia a fost învinsă la noi, dar n-a fost încă stîrpită din rădăcină, n-a fost încă nimicită și nici măcar complet înfrîntă. De aceea în prezent se impune o nouă formă, mai înaltă, de luptă împotriva burgheziei, și ea constă în trecerea de la sarcina, destul de elementară, de a continua exproprierea capitaliștilor, la sarcina, mult mai grea și mai complexă, de a crea condiții în care burghezia să nu poată să existe și nici să apară din nou. Se înțelege că aceasta este o sarcină infinit mai înaltă și că atîta timp cît ea nu va fi realizată nu vom ajunge la socialism.

Dacă luăm drept criteriu revoluțiile din Europa occidentală, putem spune că ne aflăm acum cam la nivelul atins de ele în anii 1793 și 1871. Avem tot dreptul să ne mîndrim că ne-am ridicat la acest nivel și că într-o anumită privință am mers, fără îndoială, ceva mai departe, și anume am decretat și am instaurat în întreaga Rusie un stat de *tip superior*, Puterea sovietică. Dar în nici un caz nu putem să ne mulțumim cu cele obținute, fiindcă abia am început trecerea noastră la socialism și nu am realizat încă ceea ce este esențial în această privință.

Esențial este să organizăm o evidență foarte strictă și un control foarte riguros, exercitat de întregul popor, asupra producției și repartiției produselor. Or, în întreprinderile, ramurile și domeniile economice pe care le-am luat din mîinile burgheziei *nu* am reușit încă să organizăm evidența și controlul, și fără ele nici vorbă nu poate fi de cea de-a doua condiție materială, care e tot atît de esențială pentru introducerea socialismului, și anume de creșterea pe scară națională a productivității muncii.

De aceea sarcina momentului de față n-ar putea fi definită prin această formulă simplă: continuarea ofensivei împotriva capitalului. Cu toate că noi, fără îndoială,

Încă n-am dat capitalului lovitura de grație și cu toate că e absolut necesar să continuăm ofensiva împotriva acestui dușman al oamenilor muncii, o asemenea definiție n-ar fi exactă, n-ar fi concretă, n-ar ține seama de *specificul* situației actuale, când, pentru a asigura succesul ofensivei *ulterioare*, trebuie „să întrerupem“ *acum* ofensiva.

Acest lucru îl putem lămuri mai bine dacă comparăm situația noastră în războiul împotriva capitalului cu situația unei armate victorioase care a cucerit de la inamic, să zicem, jumătate sau două treimi din teritoriul lui și este nevoită să-și întrerupă ofensiva pentru a-și aduna forțele, pentru a-și spori rezervele de muniții, pentru a repara și a întări liniile de comunicație, pentru a construi noi depozite, pentru a aduce noi rezerve etc. În asemenea condiții, întreruperea ofensivei unei armate victorioase este necesară tocmai pentru a cuceri de la inamic și restul de teritoriu, adică pentru a obține o victorie deplină. Cine n-a înțeles că „întreruperea“ ofensivei împotriva capitalului, care în momentul de față ne-a fost dictată de situația obiectivă, are tocmai acest caracter n-a înțeles nimic din momentul politic prin care trecem.

Se înțelege că despre o „întrerupere“ a ofensivei împotriva capitalului se poate vorbi numai punând cuvântul în ghilimele, adică folosindu-l ca o metaforă. Într-un război obișnuit se poate da un ordin general de întrerupere a ofensivei, se poate, într-adevăr, opri înaintarea. În războiul împotriva capitalului nu poate fi oprită înaintarea și nici vorbă nu poate fi de o renunțare la exproprierea în continuare a capitalului. Este vorba aici doar de o schimbare a *centrului de greutate* al activității noastre economice și politice. Până acum erau *pe primul plan* măsurile de expropriere directă a expropriatorilor. În prezent se pune *pe primul plan* organizarea evidenței și controlului în întreprinderile în care au fost deja expropriați capitaliștii, precum și în toate celelalte întreprinderi.

Dacă am vrea acum să continuăm să expropriem capitalul în același ritm ca înainte, am suferi în mod sigur

o înfrîngere, căci pentru orice om cu judecată este limpede, este vădit că eforturile noastre îndreptate spre organizarea evidenței și controlului proletar *au rămas în urma* activității noastre de *directă* „expropriere a expropriatorilor“. Dacă ne vom încorda acum toate puterile în direcția organizării evidenței și controlului, vom putea să aducem la îndeplinire această sarcină, vom recupera ceea ce a rămas nefăcut, vom *cîștiga întreaga* noastră „campanie“ împotriva capitalului.

Dar a recunoaște că trebuie să recuperăm ceea ce a rămas nefăcut nu înseamnă oare a recunoaște că am comis o greșeală? — Cîtuși de puțin. Să dăm iarăși un exemplu din domeniul războiului. Dacă inamicul poate fi zdrobit și respins numai cu ajutorul unor detașamente de cavalerie ușoară, acest lucru trebuie făcut. Dar dacă el nu poate fi făcut cu succes decît pînă la o anumită limită, este de la sine înțeles că dincolo de această limită devine necesară aducerea artileriei grele. A recunoaște că trebuie să recuperăm acum ceea ce nu s-a făcut în *pr*ivința aducerii artileriei grele nu înseamnă în nici un caz a recunoaște că atacul victorios al cavaleriei a fost o greșeală.

Lacheii burgheziei ne-au imputat adeseori că am dat un atac „prin metodele gării roșii“ împotriva capitalului. Aceasta este o imputare absurdă, demnă tocmai de lacheii sacului cu bani. Fiindcă, *la timpul său*, acest atac „prin metodele gării roșii“ împotriva capitalului a fost dictat în mod categoric de împrejurări: în primul rînd, capitalul, reprezentat prin Kerenski și Krasnov, Savinkov și Goț, Dutov și Bogaevski, opunea *atunci* o rezistență militară (Gheghecikori mai opune și azi o asemenea rezistență). Rezistența militară nu poate fi zdrobită altfel decît prin mijloace militare, și gările roșii au înfăptuit o măreață și nobilă operă istorică, eliberînd poporul muncitor și exploatat de sub jugul exploatatorilor.

În al doilea rînd, noi n-am fi putut pune atunci pe primul plan metodele de conducere, în locul metodelor represive, și din cauză că arta de a conduce nu este înnăscută în oameni, ci se dobîndește prin experiență. Pe atunci noi n-aveam o asemenea experiență. Acum o

avem. În al treilea rînd, pe atunci nu puteam avea la dispoziția noastră specialiști în diferite ramuri ale științei și tehnicii, deoarece ei luptau în rîndurile Bogaevskilor sau mai aveau încă posibilitatea să opună *prin sabotaj* o rezistență pasivă sistematică și tenace. Acum însă am înfrînt sabotajul. Atacul „prin metodele gărzii roșii” împotriva capitalului a reușit, a fost victorios, fiindcă am zdrobit atît rezistența militară a capitalului, cît și pe cea opusă prin sabotaj.

Înseamnă oare că atacul „cu garda roșie” împotriva capitalului este indicat *întotdeauna*, în *orice* împrejurări, că *nu* mai avem alte mijloace de luptă împotriva capitalului? Ar fi o copilărie să credem așa ceva. Am biruit cu ajutorul cavaleriei ușoare, dar avem și artilerie grea. Am biruit prin metode represive, dar vom ști să biruim și prin metode de conducere. Trebuie să știi să schimbi metodele de luptă împotriva dușmanului, atunci cînd se schimbă împrejurările. Noi nu vom renunța nici un moment să-i reprimăm prin metoda „gărzii roșii” pe domnii Savinkov și Gheghecikori, ca și pe toți ceilalți contra-revoluționari moșieri și burghezi. Dar n-o să fim atît de proști ca să punem pe primul plan metodele „gărzii roșii” într-un moment cînd epoca în care atacurile „cu garda roșie” erau necesare este, în esență, încheiată (și victorios încheiată) și cînd bate la ușă o epocă în care puterea de stat proletară va folosi pe specialiștii burghezi pentru a ara în așa fel terenul, încît să nu mai poată crește pe el nici o burghezie.

Aceasta este o epocă sau, mai precis, o fază specifică de dezvoltare și, pentru a învinge complet capitalul, trebuie să știm să adaptăm formele luptei noastre la condițiile specifice ale acestei faze.

Fără îndrumările date de specialiștii din diferitele ramuri ale științei, tehnicii și experienței e imposibilă trecerea la socialism, fiindcă socialismul cere o înaintare conștientă și în proporții de masă spre o productivitate a muncii mai înaltă decît aceea a capitalismului și pe baza rezultatelor obținute de capitalism. Socialismul trebuie să înfăptuiască *în felul său*, prin me-

tode proprii — sau, ca să ne exprimăm mai concret, prin metode *sovietice* —, această înaintare. Or, specialiștii, în marea lor majoritate, sînt în mod inevitabil burghezi, datorită întregii ambianțe a vieții sociale în cadrul căreia au devenit specialiști. Dacă proletariatul nostru, după ce a pus mîna pe putere, ar fi rezolvat repede problema evidenței, controlului și organizării pe scară națională (ceea ce era irealizabil, din cauza războiului și a stării de înapoiere a Rusiei), atunci, înfrîngînd sabotajul, i-am fi supus complet și pe specialiștii burghezi, cu ajutorul evidenței și controlului general. Datorită mării „întîrzieri“ cu care a fost organizată evidența și controlul în general, noi, cu toate că am reușit să biruim sabotajul, *nu* am creat încă condițiile menite să ne pună la dispoziție specialiștii burghezi ; o mulțime de sabotori „intră în serviciu“, dar cei mai buni organizatori și cei mai mari specialiști pot fi folosiți de către stat fie în felul vechi, burghez (adică plătindu-le lefuri grase), fie într-un fel nou, proletar (adică creînd condițiile care ar asigura o evidență și un control efectuate de jos, de către întregul popor, și care ar supune și ar atrage în mod inevitabil și de la sine pe specialiști).

A trebuit să recurgem acum la vechiul mijloc burghez și să declarăm că vom asigura marilor specialiști burghezi remunerații foarte ridicate pentru „serviciile“ lor. Lucrul acesta îl văd toți cei ce cunosc chestiunea, dar nu toți vor să înțeleagă semnificația unei asemenea măsuri adoptate de statul proletar. Este limpede că o asemenea măsură constituie un compromis, o abatere de la principiile Comunei din Paris și ale oricărei puteri proletare, care cer ca lefurile să fie reduse pînă la nivelul salariului unui muncitor mijlociu și ca lupta împotriva carierismului să fie dusă cu fapta și nu cu vorba.

Nu numai atît. E limpede că o asemenea măsură nu înseamnă numai o întrerupere — într-un anumit domeniu și într-o anumită măsură — a ofensivei împotriva capitalului (căci capitalul nu înseamnă o sumă de bani, ci anumite relații sociale), dar și *un pas înapoi* pentru puterea noastră de stat socialistă, sovietică, care de la început a proclamat și a dus o politică de reducere a

lefurilor mari pînă la nivelul salariului unui muncitor mijlociu ⁶⁴.

Desigur, dacă noi recunoaştem că facem un pas înapoi, o să începă să chicotească lacheii burgheziei, îndeosebi cei de calibru mai mic, cum sînt, de pildă, menşevicii, cei de la „Novaia Jizn“ şi socialiştii-revoluţionari de dreapta. Dar noi nu trebuie să ne sinchisim de chicotelile lor. Noi trebuie să analizăm particularităţile drumului nou şi extrem de greu care duce spre socialism, fără să ascundem greşelile şi slăbiciunile noastre, ci străduindu-ne să desăvîrşim la timp ceea ce este încă nedesăvîrşit. A ascunde maselor că atragerea specialiştilor burghezi prin salarii extrem de mari constituie o abatere de la principiile Comunei, înseamnă a ne coborî la nivelul politicienilor burghezi şi a înşela masele. A explica în mod deschis cum şi de ce am făcut acest pas înapoi şi a discuta apoi în mod public ce mijloace există pentru a recupera ceea ce a rămas nefăcut înseamnă a educa masele şi a învăţa din experienţă, împreună cu ele, cum se construieşte socialismul. Nu cred să fi existat în istorie măcar o singură campanie militară victorioasă în care învingătorului să nu i se fi întîmplat să facă unele greşeli, să sufere înfrîngerii parţiale, să dea vremelnic înapoi ici şi colo, într-o privinţă sau alta. Or, „campania“ întreprinsă de noi împotriva capitalismului este de un milion de ori mai grea decît cea mai grea campanie militară, şi ar fi stupid şi ruşinos să ne descurajăm din cauza unei retrageri izolate şi parţiale.

Să privim chestiunea sub aspectul ei practic. Să presupunem că Republica sovietică rusă are nevoie de 1 000 de savanţi şi specialişti de primul rang, din diferitele ramuri ale ştiinţei, tehnicii şi experienţei practice, pentru a îndruma munca poporului în vederea unei cât mai grabnice ridicări economice a ţării. Să presupunem că aceste „stele de primă mărime“ — dat fiind că cele mai multe din ele sînt, fără îndoială, cu atît mai pervertite de moravurile burgheze, cu cît le place să strige mai tare că muncitorii s-au pervertit — vor trebui să fie plătite cu cîte 25 000 de ruble pe an. Să presupunem că această sumă (de 25 000 000 de ruble) va trebui să

fie dublată (spre a se acorda premii pentru îndeplinirea deosebit de reușită și de rapidă a celor mai importante sarcini tehnice-organizatorice) sau chiar mărită de patru ori (spre a atrage câteva sute de specialiști străini mai pretențioși). Se pune întrebarea: poate fi într-adevăr considerată drept excesivă pentru Republica sovietică, sau peste puterile ei, o cheltuială anuală de cincizeci sau o sută de milioane de ruble în vederea reorganizării muncii poporului după ultimul cuvânt al științei și tehnicii? Firește că nu. Muncitorii și țăranii conștienți, în covârșitoarea lor majoritate, vor aproba această cheltuială, fiindcă ei știu din viața practică că starea noastră de înapoiere ne face să pierdem miliarde, și noi *nu* am atins încă un grad de organizare, evidență și control care să determine o participare generală și benevolă a „stelelor” intelectualității burgheze la munca noastră.

Se înțelege că chestiunea mai are și un alt aspect. Nu se poate contesta influența pervertitoare pe care o exercită lefurile mari și asupra Puterii sovietice (cu atât mai mult cu cât, datorită repeziciunii cu care s-a desfășurat revoluția, nu se putea ca noii puteri să nu i se alătore un număr oarecare de aventurieri și de escroci, care, împreună cu cei incapabili și cu cei lipsiți de scrupule din rândurile comisarilor de tot felul, n-au nimic împotriva să ajungă „stele”... în materie de delapidare), și asupra maselor muncitorești. Dar toți oamenii cinștiți și cu judecată din rândurile muncitorilor și ale țăranilor săraci vor fi de acord cu noi, vor recunoaște că nu ne putem lepăda dintr-o dată de moștenirea nenorocită a capitalismului, că nu putem scuti Republica sovietică de acest „tribut” de 50 000 000 sau 100 000 000 de ruble (un tribut pe care-l plătim pentru propria noastră stare de înapoiere în ce privește organizarea evidenței și controlului efectuate *de jos, de către întregul popor*) altfel decât organizându-ne, întărind disciplina în propriile noastre rânduri, curățind rândurile noastre de toți cei ce „păstrează moștenirea capitalismului” și „respectă tradițiile capitalismului”, adică de leneși, de trântori, de delapidatori ai banului public (acum întreg pământul, toate fabricile, toate căile ferate formează „tezaurul” Republicii sovie-

tice). Dacă elementele conștiințe și înaintate din rîndurile muncitorilor și ale țăranilor săraci vor reuși ca în timp de un an, cu ajutorul instituțiilor sovietice, să se organizeze, să se disciplineze, să devină mai ordonate, să creeze o puternică disciplină în muncă, peste un an ne vom elibera de acest „tribut“, pe care l-am putea reduce chiar și mai curînd... potrivit cu succesele obținute de disciplina noastră în muncă și de organizarea noastră muncitorească-țăărănească. Cu cît ne vom însuși mai repede noi înșine, muncitorii și țăranii, o mai bună disciplină în muncă și o mai înaltă tehnică a muncii, utilizînd în acest scop pe specialiștii burghezi, cu atît mai repede ne vom elibera de orice „tribut“ plătit acestor specialiști.

Eforturile noastre în direcția organizării unei evidențe și a unui control asupra producției și repartiției produselor care să fie efectuate de întregul popor, sub conducerea proletariatului, au rămas cu mult în urma activității desfășurate de noi în direcția expropriării directe a expropriatorilor. Această constatare prezintă o importanță esențială pentru înțelegerea particularităților momentului de față și a sarcinilor care decurg de aici pentru Puterea sovietică. Centrul de greutate al luptei împotriva burgheziei se deplasează spre organizarea unei asemenea evidențe și a unui asemenea control. Numai pornind de la această constatare putem defini în mod just sarcinile imediate ale politicii economice și financiare în domeniul naționalizării băncilor, al monopolizării comerțului exterior, al controlului de stat asupra circulației bănești, al introducerii unui impozit pe avere și pe venit — care să fie satisfăcător din punct de vedere proletar — și al introducerii obligativității muncii.

În aceste domenii (care sînt extrem de importante) am rămas extraordinar de mult în urmă cu prefacerile socialiste, și asta tocmai pentru că evidența și controlul nu sînt în general îndeajuns de bine organizate. Aceasta este, bineînțeles, una dintre sarcinile cele mai grele, și, ca urmare a ruinii provocate de război, ea poate fi rezolvată doar pe îndelete; însă nu trebuie să uităm că tocmai pe acest teren burghezia — și îndeosebi numeroasa

mică burghezie și numeroasa burghezie țărănească — ducă împotriva noastră o luptă foarte serioasă, subminând controlul care se înfiripează, subminând, de pildă, monopolul cerealelor, cucerind poziții pentru speculă și pentru comerțul de speculă. Sîntem încă departe de a fi pus în aplicare în mod satisfăcător ceea ce am decretat, și sarcina de căpetenie în momentul de față constă tocmai în a ne concentra toate eforturile în direcția *înfăptuirii* practice, efective a temeliilor prefacerilor care au devenit de pe acum lege (dar n-au devenit încă realitate).

Pentru a înfăptui în continuare naționalizarea băncilor și a merge cu fermitate spre transformarea lor în puncte nodale ale contabilității publice în condițiile socialiste, este nevoie, în primul rînd și mai cu seamă, să obținem succese reale în ce privește sporirea numărului de sucursale ale Băncii populare, încurajarea depunerilor, înlesnirea pentru public a operațiilor de depunere și restituire a banilor, desființarea „cozilor“, prinderea și *împușcarea* șperțarilor și a pungășilor etc. Să aplicăm întîi în mod efectiv măsurile mai simple, să organizăm cum trebuie ceea ce există, și abia după aceea să pregătim lucruri mai complicate.

Să întărim și să punem ordine în monopolurile de stat deja introduse (al cerealelor, al pieilor etc.) și să pregătim astfel monopolizarea comerțului exterior de către stat; fără o asemenea măsură nu vom putea să ne „descotorosim“ de capitalul străin prin plata unui „tribut“⁶⁵. Dar însăși posibilitatea de a construi socialismul depinde de faptul dacă vom ști ca, în decursul unei anumite perioade de trecere, plătind un anumit tribut capitalului străin, să apărăm independența noastră economică internă.

Cu încasarea impozitelor, în general, și a celui pe avere și pe venit, în special, am mai rămas de asemenea foarte mult în urmă. Contribuția impusă burgheziei — o măsură în totul admisibilă din punct de vedere principial și care merită aprobarea proletariatului — arată că în această privință sîntem încă mai aproape de metodele de cucerire (a Rusiei din mîinile celor bogați, pentru cei săraci) decît de metodele de conducere. Dar pentru ca să devenim mai puternici și să putem sta mai bine

pe picioare, trebuie să trecem la aceste din urmă metode, să înlocuim contribuția impusă burgheziei printr-un impozit pe avere și pe venit, care să aibă un caracter permanent și să fie perceput în mod regulat; un asemenea impozit va aduce statului proletar *mai mult* venit și de aceea el cere din partea noastră o mai bună organizare, o mai bună punere la punct a evidenței și controlului ⁶⁶.

Întârzierea noastră în ce privește introducerea obligativității muncii arată încă o dată că la ordinea zilei stă tocmai munca de pregătire și organizare, care, pe de o parte, este menită să consolideze definitiv cele cucerite, iar pe de altă parte este necesară pentru pregătirea operației prin care capitalul „va fi încercuit” și silit „să se predea”. Ar trebui să trecem imediat la introducerea obligativității muncii, dar treaba asta trebuie s-o facem în mod treptat și cu multă băgare de seamă, verificând, cu ajutorul experienței practice, fiecare pas și, firește, introducând ca prim pas obligativitatea muncii *pentru cei bogăți*. Introducerea cărțuliei de muncă, de consum și de buget pentru toți burghezii, inclusiv cei de la sate, ar fi un serios pas înainte spre „încercuirea” totală a inamicului și spre organizarea unei evidențe și a unui control asupra producției și repartiției produselor, care să fie într-adevăr exercitate de întregul popor.

INSEMNĂTATEA LUPTEI PENTRU O EVIDENȚĂ ȘI UN CONTROL EXERCITATE DE ÎNTREGUL POPOR

Statul, care veacuri de-a rândul a fost un organ de asuprire și de jefuire a poporului, ne-a lăsat moștenire ura aprigă și neîncrederea maselor față de tot ce este în legătură cu statul. A împrăștiat o asemenea stare de spirit este o sarcină foarte grea, pe care numai Puterea sovietică este în stare s-o aducă la îndeplinire, dar chiar și ei îi cere un timp mai îndelungat și multă perseverență. În problema evidenței și controlului, care capătă o importanță esențială pentru revoluția socialistă a doua zi după doborârea burgheziei, această „moștenire” se face simțită deosebit de acut. Va mai trece inevitabil un timp oarecare

pînă cînd masele, care după doborîrea moșierilor și a burgheziei s-au simțit pentru prima oară libere, vor înțelege — nu din cărți, ci din experiența lor proprie, *sovietică* —, vor înțelege și vor simți că, fără o evidență și un control multilateral, de stat, asupra producției și a repartiției produselor, puterea oamenilor muncii, libertatea oamenilor muncii, nu se poate menține și întoarcerea lor sub jugul capitalismului este *inevitabilă*.

Toate deprinderile și tradițiile burgheziei în general, și ale micii burghezii în special, se opun și ele controlului *de stat*, sînt pentru inviolabilitatea „sacrosanctei proprietăți private“, „a sacrosanctei“ întreprinderi private. Noi vedem acum deosebit de bine cît de justă este teza marxistă că anarhismul și anarhosindicalismul sînt curente *burgheze* și în ce contradicție de neîmpăcat se află ele cu socialismul, cu dictatura proletariatului, cu comunismul. Lupta pentru înrădăcinarea în mase a ideii evidenței și controlului *sovietic*, de stat, lupta pentru înfăptuirea acestei idei, pentru o ruptură cu trecutul blestemat care a deprins pe oameni să vadă în procurarea pînii și a îmbrăcăminteii o chestiune „privată“, să vadă în actul cumpărare-vînzare o tranzacție care „nu mă privește decît pe mine“, este tocmai lupta mareață, de însemnătate istorică universală, a conștiinței socialiste împotriva spontaneității burghezo-anarhiste.

Controlul muncitoresc a fost introdus la noi prin lege, dar în viața practică și chiar în conștiința maselor largi ale proletariatului el abia începe să pătrundă. Despre faptul că lipsa unei evidențe și a unui control în domeniul producției și repartiției produselor înseamnă pieirea germenilor socialismului, înseamnă jaf în bunul statului (fiindcă întreaga avuție aparține statului, iar statul este Puterea sovietică, puterea majorității oamenilor muncii), că neglijența în materie de evidență și control constituie un ajutor direct pentru Kornilovii germani și ruși, care nu vor putea să doboare puterea oamenilor muncii *decît* dacă noi nu vom izbuti să rezolvăm problema evidenței și a controlului și care, cu ajutorul întregii burghezii țărănești, cu ajutorul cadeților, al menșevicilor, al socialiștilor-revoluționari de dreapta ne „pîndesc“, așteptînd un

moment prielnic, — despre acest fapt nu vorbim îndeajuns în munca noastră de agitație, și la acest fapt nu se gîndesc îndeajuns muncitorii și țărani înaintați și nu vorbesc îndeajuns despre el. Și atîta timp cît controlul muncitoresc nu va fi devenit realitate, atîta timp cît muncitorii înaintați nu vor fi organizat și efectuat o campanie victorioasă și necruțătoare împotriva celor ce zădărnicesc acest control sau îl nesocotesc, nu se va putea trece de la primul pas (controlul muncitoresc) spre socialism la cel de-al doilea pas, adică la reglementarea producției de către muncitori.

Statul socialist poate lua ființă numai ca o rețea de comune de producție și de consum, care să țină o evidență riguroasă a producției și consumului lor, să facă economie de muncă, să sporească neconținut productivitatea ei și să capete astfel posibilitatea de a reduce ziua de lucru la șapte, la șase ore și chiar la mai puțin. Dacă nu vom introduce o evidență și un control cît se poate de riguroase, atotcuprinzătoare, exercitate de întregul popor asupra *cerealelor* și a *producției de cereale* (iar apoi și asupra tuturor celorlalte produse de primă necesitate), n-o vom scoate la capăt. Capitalismul ne-a lăsat moștenire cooperativele de consum, care sînt niște organizații de masă, în măsură să ușureze trecerea la o evidență și un control exercitate de mase asupra distribuirii produselor. În Rusia, ele sînt mai slab dezvoltate decît în țările înaintate, dar au cuprins totuși mai mult de zece milioane de membri. Decretul cu privire la cooperativele de consum ⁶⁷, publicat zilele acestea, constituie un fapt extrem de semnificativ, care arată în mod limpede în ce constă specificul situației și sarcinilor Republicii sovietice socialiste în momentul actual.

Acest decret reprezintă o înțelegere cu cooperativele burgeze și cu cooperativele muncitorești care rămîn la punctul de vedere burhez. Înțelegerea sau compromisul constă, în primul rînd, în aceea că reprezentanții instituțiilor menționate nu numai că au luat parte la discutarea decretului, dar au și obținut, de fapt, drept de vot deliberativ, dat fiind că acele părți din decret care au întîmpinat din partea lor o opoziție hotărîtă au fost în-

lăturate. În al doilea rînd, compromisul constă, în fond, în renunțarea Puterii sovietice la principiul înscrierii gratuite în cooperative (singurul principiu consecvent proletar), precum și la cuprinderea întregii populații dintr-o localitate dată într-o *singură* cooperativă. Printr-o derogare de la acest singur principiu socialist, care urmărește desființarea claselor, a „cooperativelor muncitorești de clasă” (care, în acest caz, se numesc „de clasă” numai pentru că sînt subordonate intereselor de clasă ale burgheziei), li s-a dat dreptul să-și continue existența. În sfîrșit, propunerea Puterii sovietice de a se exclude cu totul burghezia din Consiliul de conducere al cooperativelor a fost și ea mult atenuată, iar interdicția de a face parte din consiliu privește numai pe proprietarii de întreprinderi comerciale și industriale cu caracter capitalist privat.

Dacă proletariatul, prin intermediul Puterii sovietice, ar fi reușit să organizeze evidența și controlul pe scară națională sau măcar să pună bazele unui asemenea control, n-ar fi fost nevoie de astfel de compromisuri. Prin secțiile alimentare ale Sovietelor, prin organele de aprovizionare de pe lîngă Soviete, noi am fi unit populația într-o cooperativă unică, condusă în chip proletar, fără concursul cooperativelor burgheze, fără a face concesii principiului pur burghez, în virtutea căruia o cooperativă muncitorească continuă să rămîna muncitorească *alături* de cea burgheză, *în loc* să-și subordoneze în întregime această cooperativă burgheză, să se contopească cu ea și să ia în mîna ei *întreaga* conducere, să asigure controlul asupra consumului celor bogați.

Încheind o asemenea înțelegere cu cooperativele burgheze, Puterea sovietică și-a definit în chip concret sarcinile tactice și metodele specifice de acțiune în cadrul actualei faze de dezvoltare, și anume: conducînd elementele burgheze, folosindu-se de ele, făcîndu-le unele concesii parțiale, noi creăm condițiile pentru o înaintare care va fi mai lentă decît am crezut la început, dar va fi totodată mai temeinică și va avea o mai solidă asigurare a bazei și a liniei de comunicație, o mai bună întărire a pozițiilor cucerite. Sovietele pot (*și trebuie*) acum să-și

măsoare succesele obținute de ele în opera de construire a socialismului, între altele, cu o măsură extrem de clară, de simplă și de practică : în cîte comunități (comune sau sate, cartiere etc.) anume și în ce măsură dezvoltarea cooperativelor se apropie de stadiul în care va cuprinde întreaga populație.

CREȘTEREA PRODUCTIVITĂȚII MUNCII

În orice revoluție socialistă, după ce a fost îndeplinită sarcina cuceririi puterii de către proletariat și pe măsură ce se rezolvă, în linii mari și în esență, sarcina de a expropria pe expropriatori și de a zdrobi împotrivirea lor, pe primul plan se pune în mod necesar sarcina fundamentală de a crea un sistem social superior capitalismului, și anume de a obține o sporire a productivității muncii și, în legătură cu aceasta (și în acest scop), de a asigura o organizare superioară a muncii. Puterea noastră sovietică se află tocmai într-o situație cînd, datorită victoriilor obținute împotriva exploatatorilor — de la Kerenski și pînă la Kornilov —, ea a căpătat posibilitatea de a trece de-a dreptul la rezolvarea acestei sarcini, de a păși numaidecît la îndeplinirea ei. Și aici e limpede din capul locului că, dacă puterea centrală de stat poate fi cucerită în cîteva zile, dacă rezistența militară a exploatatorilor (și rezistența lor prin sabotaj), chiar și în diferitele colțuri ale unei țări mari, poate fi înfrîntă în cîteva săptămîni, rezolvarea temeinică a problemei sporirii productivității muncii necesită în orice caz (mai ales după un război atît de chinuitor și de pustiitor) cîtiva ani de zile. Caracterul de lungă durată al muncii care trebuie depusă în această direcție este determinat, fără îndoială, de împrejurările obiective.

Mărirea productivității muncii cere, înainte de toate, să se asigure baza materială a mării industrii, adică să se dezvolte producția de combustibili și de fier, construcția de mașini, industria chimică. Republica sovietică rusă se află în condiții favorabile, în sensul că, chiar și după pacea de la Brest, ea dispune de enorme rezerve de minereu (în Ural), de combustibili în Siberia apuseană (căr-

bune), în Caucaz și în sud-est (petrol), în centru (turbă), de uriașe bogății forestiere, de căderi de apă, de materii prime pentru industria chimică (Karabugaz) etc. Exploatarea acestor bogății naturale prin metodele tehnicii celei mai moderne va crea o bază pentru un extraordinar progres al forțelor de producție.

O altă condiție pentru sporirea productivității muncii este, în primul rând, ridicarea nivelului de instrucțiune și de cultură al maselor populare. Acest nivel crește acum cu o iuțea extraordinară, lucru pe care nu-l văd cei orbiți de rutina burgheză, care nu pot să-și dea seama de avântul spre lumină și de inițiativa de care dau dovadă acum, datorită organizării sovietice, straturile „de jos” ale poporului. În al doilea rând, pentru ridicarea economică este nevoie și de întărirea disciplinei oamenilor muncii, de creșterea capacității lor, a îndemnării în muncă, de o sporire a intensității muncii și de o mai bună organizare a ei.

În această privință ne aflăm într-o situație foarte proastă, ba chiar desperată, dacă ar fi să dăm crezare celor care s-au lăsat intimidați de burghezie sau care o slujesc din interes. Oamenii aceștia nu înțeleg că n-a existat și nu poate să existe revoluție în care adepții a ceea ce e vechi să nu se plîngă că domnește haosul, anarhia etc. Este și firesc ca în sînul unor mase care abia de curînd au scuturat de pe umerii lor un jug nemaipomenit de barbar să se producă o fierbere și o frămîntare profundă și amplă, ca elaborarea noilor baze ale disciplinei muncii de către mase să constituie un proces de lungă durată, ca pînă la obținerea victoriei depline asupra moșierilor și a burgheziei o asemenea elaborare nici să nu poată începe.

Dar, nelăsîndu-ne cîtuși de puțin influențați de desperarea, adesea prefăcută, pe care caută s-o propage burghezii și intelectualii burghezi (care și-au pierdut speranța de a-și menține vechile lor privilegii), nu trebuie în nici un caz să ascundem un rău evident. Dimpotrivă, să-l scoatem la lumină și să-l combatem și mai aprig cu metodele noastre sovietice, fiindcă nu se poate concepe succesul socialismului fara victoria unei discipline proletare

conștiente asupra anarhiei mic-burgheze stihinice, care constituie adevărata chezășie a unei eventuale restaurări a kerenskilor și kornilovilor.

Avangarda cea mai conștientă a proletariatului din Rusia și-a pus de pe acum sarcina de a întări disciplina în muncă. Așa, de pildă, Comitetul central al sindicatului metalurgiștilor și Consiliul central al sindicatelor au început să elaboreze măsurile și proiectele de decret corespunzătoare⁶⁸. Activitatea aceasta trebuie sprijinită din răspuțeri, astfel încât să se obțină progrese. Trebuie să punem la ordinea zilei, să aplicăm și să experimentăm plata în acord⁶⁹, să introducem tot ce este științific și progresist în sistemul Taylor, să punem în concordanță salariile cu rezultatele generale ale producției sau cu rezultatele obținute din transporturile pe căile ferate și pe apă etc. etc.

În comparație cu națiunile înaintate, rusul este un prost lucrător. Și nici nu se putea să fie altfel în regimul țarist, în care rămășițele iobăgiei erau atât de vii. Să învățăm cum să lucrăm — iată sarcina pe care Puterea sovietică trebuie s-o pună, în toată amploarea ei, în fața poporului. Ultimul cuvânt al capitalismului în această direcție, sistemul Taylor — ca toate progresele capitalismului —, întrunește în sine bestialitatea rafinată a exploatării burgheze și o serie de valoroase cuceriri științifice privind analiza mișcărilor mecanice din timpul muncii, eliminarea mișcărilor inutile și neîndemnatice, elaborarea celor mai potrivite metode de muncă, introducerea celor mai bune sisteme de evidență și control etc. Republica sovietică trebuie să-și însușească cu orice preț tot ce e valoros în realizările obținute de știință și tehnică în acest domeniu. Posibilitatea de a înfăptui socialismul depinde tocmai de succesele pe care le vom dobândi în îmbinarea Puterii sovietice și a organizării sovietice a conducerii cu cele mai noi progrese ale capitalismului. Trebuie să organizăm, în țara noastră, studiarea și predarea sistemului Taylor, experimentarea și adaptarea lui sistematică. Pășind pe calea sporirii productivității muncii, trebuie totodata să ținem seama de particularitățile perioadei de trecere de la capitalism la socialism, care

cer, pe de o parte, să fie puse temeliile pentru organizarea socialistă a întrecerii, iar pe de altă parte să fie aplicată constrângerea, astfel ca lozinca dictaturii proletariatului să nu fie compromisă de practica unei stări neînchegate a puterii proletare.

ORGANIZAREA ÎNTRECERII

Printre absurditățile pe care burghezia le debitează cu predilecție pe seama socialismului este și aceea că socialiștii contestă importanța întrecerii. În realitate însă, numai socialismul, desființând clasele și, ca atare, lichidând înrobirea maselor, deschide pentru prima oară calea pentru o întrecere care are într-adevăr un caracter de masă. Și tocmai organizația sovietică, trecând de la democratismul formal al republicii burgheze la participarea reală a maselor muncitoare la activitatea de *conducere*, pune pentru prima oară întrecerea pe o bază largă. În domeniul politic acest lucru este mult mai ușor de realizat decât în cel economic, dar pentru succesul socialismului el prezintă importanță tocmai în acest din urmă domeniu.

Să luăm un mijloc de organizare a întrecerii cum este publicitatea. Republica burgheză asigură numai în mod formal această organizare, căci ea subordonează, de fapt, capitalului presa, care distrează „plebea“ cu fleacuri politice picante, iar cele ce se petrec în ateliere, în lumea tranzacțiilor comerciale, în domeniul livrărilor etc. le ascunde sub vălul „secretului comercial“, care ocrotește „sacra proprietate“. Puterea sovietică a desființat secretul comercial⁷⁰ și a pășit pe o cale nouă, dar noi n-am făcut încă aproape nimic pentru folosirea publicității în vederea întrecerii economice. Trebuie să urmărim în mod sistematic ca, paralel cu reprimarea necruțătoare a presei burgheze, care calomniază și minte cu nerușinare, să creăm o presă care să nu distreze și să prostească masele cu picanterii și fleacuri politice, ci să supună judecății maselor tocmai problemele economice de fiecare zi și să le ajute să le studieze în mod temeinic. Fiecare fabrică, fiecare sat este o comună de producție și de consum,

care are dreptul și datoria să aplice în felul său legile sovietice generale („în felul său“ nu în sensul încălcării acestor legi, ci în sensul diversității formelor lor de aplicare), să rezolve în felul său problema evidenței producției și repartiției produselor. Sub capitalism, aceasta era o „chestiune particulară“ a fiecărui capitalist, moșier sau chiabur. Sub regimul Puterii sovietice, aceasta nu mai este o chestiune particulară, ci o foarte importantă chestiune de stat.

Și noi aproape că n-am purces încă la activitatea amplă, anevoioasă, dar nobilă, care constă în a organiza întrecerea între comune, a introduce evidența și publicitatea în procesul producției de cereale, de îmbrăcăminte etc., a transforma niște înșirări de cifre seci, lipsite de viață, birocratice, în exemple vii, atât respingătoare, cât și atrăgătoare. În condițiile modului de producție capitalist, importanța exemplului izolat, să zicem a exemplului unui artel de producție, era în mod inevitabil extrem de limitată, și numai niște iluzioniști mic-burghezi au putut să viseze la „îndreptarea“ capitalismului prin influența unor exemple de instituții virtuozitate. După trecerea puterii politice în mâinile proletariatului, după exproprierea expropriatorilor, lucrurile se schimbă radical și, așa cum au arătat în repetate rînduri socialiștii cei mai de seamă, puterea exemplului capătă pentru prima oară posibilitatea de a exercita o influență de masă. Comunele model trebuie să servească și vor servi pentru educarea, îndrumarea și stimularea comunelor rămase în urmă. Presa trebuie să fie un instrument al construirii socialismului, să facă cunoscute în toate amănunțele lor succesele obținute de comunele model, să studieze cauzele succesului lor, metodele lor de gospodărire și, pe de altă parte, să treacă „pe lista codașilor“ comunele care se îndărătnicesc să păstreze „tradițiile capitalismului“, adică anarhia, trîndăvia, dezordinea și specula. În societatea capitalistă, statistica era monopolul exclusiv al unor „persoane oficiale“ sau al unor oameni de strictă specialitate, dar azi noi trebuie s-o punem la îndemîna maselor, s-o popularizăm, pentru ca încetul cu încetul oamenii muncii să fie în stare să înțeleagă și să vadă ei înșiși cum și cât

trebuie să muncească, cum și cît pot să se odihnească, pentru ca *compararea rezultatelor practice* ale gospodăririi diferitelor comune să devină obiectul interesului și studiului general, pentru ca comunele care se disting să fie imediat răsplătite (prin reducerea, pe o anumită perioadă, a zilei de lucru, prin mărirea salariilor, prin punerea la dispoziția lor a unui număr mai mare de bunuri și valori culturale sau estetice etc.).

Atunci cînd în arena istoriei intră, în calitate de conducător și călăuzitor al societății, o clasă nouă, lucrul acesta nu se petrece niciodată fără o perioadă de puternice „zdruncinări“, zguduiri, lupte și furtuni, pe de o parte, și fără o perioadă de dibuiri, experimente, șovăieli și ezitări în alegerea unor noi metode, corespunzătoare noii situații obiective, pe de altă parte. Nobilimea feudală, pe cale de dispariție, se răzbuna împotriva burgheziei, care o învingea și îi lua locul, nu numai prin comploturi, încercări de răscoală și restaurație, dar și printr-un torent de zeflemeli pe seama nepriceperii, neîndemînării și greșelilor „parveniților“ și „neobrăzaților“ care cutezau să ia în mînă „sfînta cîrmă“ a statului fără să aibă pregătirea multiseculară a prinților, baronilor, nobililor și a aristocrației, tot așa cum în Rusia Kornilovii și Kerenskii, Goții și Martovii, toată această gașcă de eroi ai afacerismului sau ai scepticismului burghez, se răzbună acum împotriva clasei muncitoare pentru „insolenta“ ei încercare de a pune mîna pe putere.

Este nevoie, bineînțeles, nu de săptămîni, ci de luni și ani de zile pentru ca noua clasă socială, care a fost pînă acum asuprită, apăsată de întuneric și de nevoi, să se poată familiariza cu noua situație, să fie în stare să se orienteze, să-și organizeze munca și să-și promoveze *propriii* ei organizatori. Se înțelege că partidul conducător al proletariatului revoluționar n-a putut să dobîndească experiența și deprinderea necesară pentru ample acțiuni de organizare, care să cuprindă milioane și zeci de milioane de cetățeni, și că schimbarea vechilor deprinderi, aproape exclusiv agitatorice, este un lucru de lungă durată. Dar

aici nu e nimic imposibil și, dacă noi vom fi perfect conștienți de necesitatea acestei schimbări, dacă vom fi ferm hotărâți s-o înfăptuim, dacă vom da dovadă de stăruință în urmărirea acestui țel măreț și anevoios, vom obține rezultatul dorit. În „popor“, adică printre muncitori și printre țărani care nu exploatează munca altora, se găsesc o mulțime de oameni cu talent organizatoric; ei erau striviți, nimiciti, zvîrliți afară cu miile de către capital; noi nu știm încă să-i găsim, să-i încurajăm, să-i punem pe picioare, să-i promovăm. Dar vom învăța să facem treaba asta, dacă ne vom apuca de ea cu tot entuziasmul revoluționar, fără de care nu există revoluții victorioase.

Istoria nu cunoaște nici o mișcare populară profundă și puternică care să fi fost ferită de o spumă murdară, care să fi fost ferită de aventurieri și escroci, de fanfaroni și gălăgioși oploșiți pe lângă novatorii necexperimentați, de învălmășeală, de harababură stupidă și agitație stearpă, de încercările unora dintre „conducători“ de a se apuca de douăzeci de treburi deodată și a nu duce nici una la bun sfârșit. Javrele societății burgheze, de la Belorussov și pînă la Martov, n-au decît să scheaune și să latre ori de cîte ori cade cîte o așchie în timpul tăierii pădurii celei mari și bătrîne. Pentru asta sînt ei doar javre, ca să latre la elefantul* proletar. N-au decît să latre. Noi ne vom urma drumul nostru și vom căuta să descoperim și să punem la încercare, cu cea mai mare băgare de seamă și răbdare, pe adevărații organizatori, pe cei cu minte lucidă și cu un ager spirit practic, la care devotamentul față de socialism se îmbină cu priceperea de a organiza fără zarvă (și în ciuda oricărei învălmășeli și a oricărei zarve) munca în comun, efectuată în mod temeinic și în strînsă unitate, de un mare număr de oameni în cadrul organizației sovietice. Numai astfel de oameni, după ce vor fi puși de zece ori la încercare și vor fi trecuți de la însărcinările cele mai simple

* Expresie dintr-o fabulă a lui Krilov — Nota trad.

la cele mai grele, vor trebui să fie promovați în posturile — de mare răspundere — de conducători ai muncii poporului, de conducători în aparatul de stat. N-am învățat încă să facem acest lucru, dar vom învăța.

„ORGANIZAȚII BINE ÎNCHEGATE“ ȘI DICTATURĂ

Rezoluția adoptată de ultimul congres al Sovietelor (care a avut loc la Moscova) pune pe primul plan, ca sarcină primordială a momentului, făurirea de „organizații bine încheigate“ și întărirea disciplinei *. În prezent, toată lumea „votază“ cu dragă inimă rezoluții și le „subscrie“, dar de obicei nu se gîndește că traducerea lor în viață cere constrîngere, și anume o constrîngere care îmbracă tocmai forma dictaturii. Și, totuși, ar fi să dăm dovadă de cea mai mare prostie și de cel mai absurd utopism dacă am crede că trecerea de la capitalism la socialism este posibilă fără constrîngere și fără dictatură. Teoria lui Marx s-a ridicat de multă vreme și cu toată hotărîrea împotriva acestei nerozii mic-burghezo-democratice și anarhiste. Și Rusia din anii 1917—1918 confirmă în această privință teoria lui Marx într-un mod atît de evident, de palpabil și de sugestiv, încît numai niște oameni iremediabil obtuzi sau care s-au hotărît cu tot dinadinsul să întoarcă spatele adevărului mai pot greși în această privință. Ori dictatura lui Kornilov (dacă-l considerăm drept tipul rus al Cavaignacului burghez), ori dictatura proletariatului — pentru o țară care a cunoscut o dezvoltare extrem de rapidă, cu cotituri neobișnuit de bruște, în condițiile unei ruine nemaipomenite, pricinuită de cel mai chinuitor dintre războaie, *nici nu poate fi vorba* de altă soluție. Toate soluțiile intermediare constituie o încercare de înșelare a poporului de către burghezie, care nu poate să spună adevărul — nu poate să spună că are nevoie de Kornilov —, sau sînt expresia spiritului obtuz al democrațiilor mic-burghezi, al Cernovilor, Țeretelilor și Martovilor, cu flecăreala lor pe tema unității democrației, a dictaturii democrației, a frontului comun democratic și a altor fleacuri de acest fel. Cine n-a învățat nici din

* Vezi volumul de față, p. 132—134. — *Nota red.*

desfășurarea revoluției ruse din 1917—1918 că soluțiile intermediare sînt imposibile trebuie considerat un om pierdut.

Pe de altă parte, nu e greu să te convingi că în orice trecere de la capitalism la socialism dictatura este necesară pentru două motive principale sau în două direcții principale. În primul rînd, nu poate fi biruit și stîrpit capitalismul fără o reprimare necruțătoare a împotrivirii exploatatorilor, care nu pot fi lipsiți dintr-o dată de bogăția lor, de superioritatea lor în domeniul organizării și al cunoștințelor și care vor încerca deci în mod inevitabil, în cursul unei perioade destul de lungi, să răstoarne puterea celor săraci, pe care o detestă. În al doilea rînd, orice mare revoluție, și mai cu seamă cea socialistă, chiar și în cazul cînd n-ar exista un război extern, e de neconceput fără un război intern, adică fără un război civil, care înseamnă o ruină și mai mare decît un război extern, înseamnă mii și milioane de cazuri de șovăire și de trecere dintr-o tabără în alta, înseamnă o stare de extremă nesiguranță, dezechilibru și haos. Și se înțelege că toate elementele de descompunere ale vechii societăți, care în mod inevitabil sînt foarte numeroase și legate mai ales de mica burghezie (dat fiind că orice război și orice criză ruinează și distruge în primul rînd mica burghezie), nu pot să nu „se afirme“ cu prilejul unei răsturnări atît de adînci. Iar elementele de descompunere *nu se pot* „afirma“ altfel decît prin înmulțirea crimelor, a actelor de huliganism, a cazurilor de corupție, de speculă și a tot felul de ticăloșii. Pentru a pune capăt tuturor acestor manifestări, e nevoie de timp și *de o mină de fier*.

Istoria nu cunoaște nici o mare revoluție în care poporul să nu fi simțit în mod instinctiv acest lucru și să nu fi dat dovadă de o fermitate salutară, împușcînd pe loc pe hoții prinși asupra faptului. Nenorocirea revoluțiilor din trecut a fost că entuziasmul revoluționar al maselor, care le menținea într-o stare de încordare și le dădea forța necesară pentru a zdrobi fără cruțare elementele de descompunere, nu era de lungă durată. Cauza socială, adică de clasă, a acestei instabilități a entuziasmului revoluționar al maselor era slăbiciunea proletaria-

tului, *singurul* în stare (dacă e destul de numeros, de conștient și de disciplinat) să atragă de partea lui *majoritatea* celor ce muncesc și sînt exploatați (sau, ca să ne exprimăm mai simplu și mai popular, majoritatea celor săraci) și să păstreze puterea un timp destul de îndelungat pentru a asigura zdrobirea completă a tuturor exploataților și a tuturor elementelor de descompunere.

Această experiență istorică a tuturor revoluțiilor, această învățătură istorică de însemnătate economică și politică universală a fost concretizată chiar de Marx într-o formulă concisă, clară, precisă și pregnantă: dictatura proletariatului. Și că revoluția rusă a purces cum trebuie la înfăptuirea acestei sarcini de însemnătate istorică mondială, *a dovedit-o* marșul triumfal al organizației sovietice la toate popoarele și populațiile din Rusia. Căci Puterea sovietică nu este altceva decît forma organizatorică a dictaturii proletariatului, a dictaturii clasei de avangardă, care ridică la un democratism nou, la o participare de sine stătătoare la conducerea statului zeci și zeci de milioane de oameni ai muncii și exploatați, care prin propria lor experiență învață să vadă în avangarda disciplinată și conștientă a proletariatului conducătorul lor cel mai sigur.

Dar dictatura este un cuvînt mare. Și cuvintele mari nu trebuie aruncate în vînt. Dictatura este o putere de fier, care acționează cu îndrăzneală și rapiditate revoluționară și care e necruțătoare în măsurile ei de reprimare îndreptate atît împotriva exploataților, cît și împotriva huliganilor. Dar puterea noastră de stat este extrem de moale; de cele mai multe ori ea aduce mai mult a piftie decît a fier. Nu trebuie să uităm nici un moment că stihia burgheză și mic-burgheză luptă împotriva Puterii sovietice pe două căi: pe de o parte, ea acționează din afară, prin metodele unor Savinkov, Goț, Gheghecikori, Kornilov, prin comploturi și rebeliuni, prin abjecta lor înrîurire „ideologică“, prin torențele de minciuni și calomnii care se revarsă din publicațiile cadetilor, ale socialiștilor-revoluționari de dreapta și ale menșevicilor; pe de altă parte, ea acționează dinăuntru, căutînd să folosească orice element de descompunere,

orice slăbiciune pentru a corupe oamenii, pentru a agrava indisciplina, dezmațul și haosul. Cu cât ne apropiem mai mult de reprimarea militară totală a împotrivirii opuse de burghezie, cu atât mai periculoasă devine pentru noi stihia anarhiei mic-burgheze. Și lupta împotriva acestei stihii nu poate fi dusă numai prin propagandă și agitație, numai prin organizarea întrecerii și prin selecționarea organizatorilor, ea trebuie dusă și prin constrângere.

Pe măsură ce sarcina principală a puterii devine conducerea treburilor de stat, iar nu represiunile cu caracter militar, forma tipică de manifestare a reprimării și constrîngerii devine judecarea, iar nu împușcarea pe loc. Și în această privință, după 25 octombrie 1917 masele revoluționare au pornit pe calea cea bună și au dovedit vitalitatea revoluției, începînd să-și organizeze instanțe judecătorești proprii, muncitorești și țărănești, încă înainte de a se emite vreun decret de dizolvare a aparatului judecătoresc burghezo-birocratic. Dar tribunalele noastre revoluționare și populare sînt peste măsură de slabe, neînchipuit de slabe. Se simte că concepțiile moștenite de popor din vremurile cînd se afla sub jugul moșierilor și al burgheziei, și care-l fac să vadă în organele judecătorești ceva oficial și străin lui, n-a fost încă definitiv spulberată. Oamenii nu sînt îndeajuns de conștienți că o instanță judecătorească e un organ menit să atragă tocmai populația săracă, în întregul ei, la conducerea statului (fiindcă activitatea judecătorească este una dintre funcțiile de conducere a statului), că instanțele judecătorești sînt *organe ale puterii* proletariatului și a țărănimii sărace, sînt un instrument de *educare în spiritul disciplinei*. Ei nu sînt îndeajuns de conștienți de faptul, simplu și evident, că, dacă principalele calamități ale Rusiei sînt foametea și șomajul, aceste calamități nu pot fi biruite prin nici un fel de avînturi de moment, ci numai printr-o organizare și o disciplină multilaterală și atotcuprinzătoare, care să antreneze întregul popor, pentru a spori producția de pîine pentru oameni și de pîine pentru industrie (combustibil), a o aduce la timp la locul cuvenit și a o distribui cum trebuie; — că, de aceea, *oricine* încalcă disciplina muncii, în orice uzină,

În orice întreprindere și în orice domeniu de activitate, *poartă vina* chinurilor foamei și ale șomajului; — că trebuie să știm să descoperim pe cei vinovați de această stare de lucruri, să-i dăm în judecată și să-i pedepsim fără cruțare. Stihia mic-burgheză, împotriva căreia va trebui să ducem acum lupta cea mai înverșunată, se manifestă tocmai prin aceea că oamenii sînt prea puțin conștienți de legătura economică și politică ce există între foamete și șomaj, de o parte, și delăsarea tuturor și a fiecăruia în domeniul organizării și al disciplinei, de altă parte, că mai e încă puternic înrădăcinată mentalitatea *micului proprietar*: să smulg eu cît mai mult, iar de ceilalți puțin îmi pasă!

La căile ferate, care întruchiează, poate, în modul cel mai concret legăturile economice ale unui organism creat de marele capitalism, această luptă a stihiei dezmățului mic-burghez împotriva spiritului de organizare proletar este deosebit de vizibilă. Elementul „administrativ” furnizează un mare număr de sabotori și de șperțari; elementul proletar, prin tot ce are el mai bun, luptă pentru disciplină; dar și unul și celălalt este reprezentat, desigur, de mulți oameni șovăielnici și „slabi”, care nu sînt în stare să reziste „ispitei” speculei, mitei și avantajului personal obținut cu prețul degradării întregului aparat, de a cărui bună funcționare depinde biruirea foamei și a șomajului.

E caracteristică lupta care s-a desfășurat, pe acest teren, în jurul ultimului decret cu privire la conducerea căilor ferate, prin care se acordă unora dintre conducători puteri dictatoriale (sau puteri „nelimitate”) ⁷¹. Re-prezentanții conștienți (și în cea mai mare parte, pe cît se pare, inconștienți) ai dezmățului mic-burghez voiau să vadă în acordarea de puteri „nelimitate” (adică dictatoriale) unor anumite persoane o abatere de la principiul colegialității și de la democratism, ca și de la principiile Puterii sovietice. Unii dintre socialiștii-revoluționari de stînga au desfășurat pe alocuri o agitație de-a dreptul huliganică împotriva decretului asupra puterilor dictatoriale, adică o agitație care făcea apel la instinctele josnice și la tendințele proprii micului pro-

prietar de „a înhăța“ cît mai mult. A apărut astfel o problemă de o însemnătate cu adevărat uriașă. În primul rînd se pune chestiunea, de ordin principial, dacă în general numirea unor persoane investite cu puteri dictatoriale nelimitate este compatibilă cu principiile fundamentale ale Puterii sovietice. În al doilea rînd, se pune chestiunea în ce raport se află acest caz — sau acest precedent, dacă vreți — cu sarcinile speciale ale puterii în momentul concret dat. Asupra celor două chestiuni trebuie să ne oprim cu toată atenția.

Că în istoria mișcărilor revoluționare dictatura personală a fost foarte adeseori exponentul, purtătorul și promotorul dictaturii claselor revoluționare — e un lucru dovedit de experiența incontestabilă a istoriei. Cu democratismul burghez, dictatura personală era, desigur, compatibilă. Dar în această chestiune defăimătorii burghezi ai Puterii sovietice, ca și ciracii lor mic-burghezi, dau totdeauna dovadă de mare abilitate: pe de o parte, ei califică pur și simplu Puterea sovietică drept ceva absurd, anarhic și barbar și ocolesc cu grijă toate paralelele noastre istorice și dovezile noastre teoretice că Sovietele reprezintă o formă superioară a democratismului, ba mai mult chiar: ele sînt începutul formei *socialiste* a democratismului; pe de altă parte însă, ei ne pretind nouă un democratism superior celui burghez și ne spun: dictatura personală este absolut incompatibilă cu democratismul vostru sovietic, bolșevic (adică *socialist*, iar nu burghez).

Aceste raționamente sînt din cale-afară de șubrede. Dacă nu sîntem anarhiști, trebuie să recunoaștem necesitatea statului, *adică a constrîngerii*, pentru trecerea de la capitalism la socialism. Forma constrîngerii este determinată de gradul de dezvoltare al clasei revoluționare date, apoi de unele împrejurări speciale, cum sînt, de pildă, consecințele unui război îndelungat și reacționar, apoi de formele de împotrivire ale burgheziei și ale micii burghezii. De aceea *nu există* absolut nici o contradicție principială între democratismul sovietic (adică socialist) și exercitarea puterii dictatoriale de către anumite persoane. Dictatura proletară se deosebește de

cea burgheză prin faptul că ea își îndreaptă loviturile împotriva minorității exploatare, în interesul majorității exploatare, și apoi prin faptul că ea e exercitată — și prin anumite persoane — nu numai de către masele poporului muncitor și exploatat, dar și de către organizații care sînt în așa fel alcătuite, încît să trezească aceste mase, să le ridice la opera creatoare ce le-a fost hărăzită de istorie (organizațiile sovietice fac parte din organizațiile de acest fel).

Cu privire la a doua problemă, aceea a însemnătății pe care o are puterea dictatorială personală din punctul de vedere al sarcinilor specifice ale momentului de față, trebuie să spunem că orice mare industrie mecanizată — adică tocmai izvorul material de producție și fundamentul socialismului — necesită o absolută și strictă *unitate de voință*, care să îndrumeze munca în comun a sute, mii și zeci de mii de oameni. Atît din punct de vedere tehnic, cît și din punct de vedere economic și istoric, această necesitate este evidentă, și ea a fost recunoscută întotdeauna drept o condiție a socialismului de către toți cei care au reflectat asupra lui. Dar cum poate fi asigurată o strictă unitate de voință? — Prin subordonarea voinței a mii de oameni voinței unui singur om.

Această subordonare, atunci cînd cei ce participă la munca în comun dau dovadă de o conștiință și o disciplină ideală, poate să semene mai degrabă cu conducerea blîndă a unui dirijor. Ea poate să îmbrace formele aspre ale dictaturii atunci cînd nu există o disciplină și o conștiință ideală. Dar și într-un caz și în altul *subordonarea necondiționată* față de o voință unică este absolut necesară pentru buna desfășurare a muncii organizate după modelul mării industrii mecanizate. La căile ferate ea este de două și de trei ori mai necesară. Și tocmai această trecere de la o sarcină politică la alta, care în *aparență* nu seamănă de loc cu prima, constituie întreaga originalitate a momentului de față. Revoluția a sfărîmat abia de curînd cătușele cele mai vechi, cele mai solide și mai grele, cărora masele li se supuneau din constrîngere. Asta a fost ieri. Iar astăzi aceeași revolu-

ție — și tocmai în interesul dezvoltării și consolidării ei, tocmai în interesul socialismului — cere o *supunere absolută* a maselor față de *voința unică* a celor ce conduc procesul muncii. Se înțelege că o asemenea trecere nu se poate face dintr-o dată. Se înțelege că ea poate fi înfăptuită numai cu prețul unor mari șocuri, zguduiri, întoarceri la starea dinainte, cu prețul unei uriașe încordări de energie din partea avangărzii proletare, care duce poporul spre ceea ce e nou. La toate acestea nu se gândesc cei ce cad în isteria filistină a celor de la „Novaia Jizn” sau de la „Vpered”⁷², a celor de la „Delo Naroda” sau de la „Naș Vek”⁷³.

Luăți mentalitatea unui simplu reprezentant de rînd al masei celor ce muncesc și sînt exploatați și puneți-o față în față cu condițiile materiale, obiective ale vieții lui sociale. Pînă la Revoluția din Octombrie, el *nu* a văzut încă, în practică, ca clasele avute, exploataatoare să fi sacrificat într-adevăr ceva cu adevărat important, să fi renunțat la ceva în favoarea lui. El n-a văzut încă să i se fi dat pămîntul și libertatea de atîtea ori făgăduite, să i se fi dat pacea, să se fi renunțat la interesele de „mare putere” și la tratatele secrete imperialiste, să se fi renunțat la capital și la profituri. El a văzut toate acestea abia *după* 25 octombrie 1917, cînd și le-a luat singur, cu forța, și a trebuit după aceea să-și apere, tot cu forța, cuceririle împotriva unora ca Kerenski, Goț, Gheghecikori, Dutov și Kornilov. Se înțelege că un timp oarecare toată atenția lui, toate gândurile, toate forțele lui sufletești sînt îndreptate spre un singur lucru: să răsuflă o leacă, să-și îndrepte spinarea, să se afirme, să se bucure de bunurile imediate ale vieții, pe care acum și le poate lua și pe care înainte nu i le dădeau exploataorii astăzi doborîți. Se înțelege că e nevoie de un timp oarecare pentru ca un reprezentant de rînd al masei nu numai să vadă el însuși, nu numai să se convingă, dar să și simtă că nu se poate ca pur și simplu „să iei”, să înhați, să smulgi, că așa ceva duce la agravarea ruinii, la pieire, la întoarcerea Kornilovilor. O cotitură corespunzătoare în condițiile de viață (deci și în psihologia) maselor muncitoare obișnuite abia acum începe să se producă. Și în-

treaga noastră sarcină, a partidului comuniștilor (bolșevicilor), care este exponentul conștient al năzuințelor de eliberare ale celor exploatați, este să înțelegem această cotitură, să înțelegem necesitatea ei, să punem în fruntea masei istovite, care caută oboșită o ieșire, s-o ducem pe calea cea dreaptă, pe calea disciplinei în muncă, a îmbinării sarcinii de a discuta în cadrul unor mitinguri *despre* condițiile de muncă, cu aceea de a asigura o subordonare necondiționată față de voința conducătorului sovietic, a dictatorului *în timpul* muncii.

Burghezii, menșevicii, cei de la „Novaia Jizn“, care nu văd altceva decât haos, harababură și răbufnire de egoism de mic proprietar, își bat joc de „zarva mitingurilor“, dar și mai des spumegă de furie împotriva lor. Dar, fără să participe la mitinguri, masa celor asupriți n-ar fi putut niciodată să treacă de la disciplina impusă de exploatatori la disciplina conștientă și acceptată de bunăvoie. În organizarea de mitinguri se manifestă tocmai adevăratul democratism al celor ce muncesc, și ele constituie mijlocul prin care aceștia își îndreaptă spinarea; ele înseamnă trezirea acestora la o viață nouă, primii lor pași pe un teren pe care ei înșiși l-au curățat de năpîrci (de exploatatori, de imperialiști, de moșieri și capitaliști) și pe care vor să învețe să-l amenajeze ei înșiși în felul lor, pentru ei, după principiile puterii lor de stat, ale Puterii *sovietice*, și nu după acelea ale unei puteri ostile, boierești, burgheze. A fost nevoie tocmai de victoria din octombrie a oamenilor muncii împotriva exploatatorilor, a fost nevoie de o întregă perioadă istorică în care înșiși oamenii muncii să discute mai întâi despre noile condiții de viață și să dezbată noile sarcini, pentru ca să devină posibilă o trecere temeinică la forme superioare de disciplină a muncii, la însușirea conștientă a ideii că dictatura proletariatului constituie o necesitate, la supunerea absolută, în timpul muncii, față de dispozițiile personale date de reprezentanții Puterii sovietice.

Această trecere a început acum.

Am rezolvat cu succes prima sarcină a revoluției, am văzut cum masele muncitoare au pregătit ele însele condiția principală a succesului ei: unirea eforturilor împo-

triva exploatatorilor, în vederea răsturnării lor. Etape ca octombrie 1905, februarie și octombrie 1917 prezintă o importanță istorică universală.

Am rezolvat cu succes și a doua sarcină a revoluției, care constă în a trezi și a ridica tocmai acele straturi sociale „de jos” care au fost împinse în jos de către exploatatori și care abia după 25 octombrie 1917 au căpătat deplina libertate să doboare pe exploatatori, să înceapă să se orienteze singure și să-și orînduiască viața în felul lor. Participarea la mitinguri a maselor muncitoare celor mai asuprite, mai oropsite și mai puțin pregătite, trecerea lor de partea bolșevicilor, înfăptuirea de către ele, precututindenii, a propriei lor organizări sovietice — iată a doua mare etapă a revoluției.

Începe acum a treia etapă. Trebuie să consolidăm ceea ce am cucerit noi înșine, ceea ce am decretat, legiferat, discutat și stabilit noi înșine, astfel ca să capete formele trainice ale *disciplinei muncii de fiecare zi*. Aceasta este sarcina cea mai grea, dar și cea mai nobilă, fiindcă numai prin rezolvarea ei vom ajunge să avem rînduieli socialiste. Trebuie să învățăm să îmbinăm democratismul de miting al maselor muncitoare — democratism furtunos, clocotitor ca apele de primăvară ce se revarsă peste maluri — cu disciplina *de fier* în timpul muncii, cu *supunerea absolută* față de voința unei singure persoane, a conducătorului sovietic în timpul muncii.

Acest lucru noi n-am învățat încă să-l facem.

O să învățăm să-l facem.

Eram amenințați ieri de restaurarea exploatării burgheze în persoana unora de teapa lui Kornilov, Goț, Dutov, Gheghecikori și Bogaevski. Pe aceștia i-am învins. Astăzi restaurarea, aceeași restaurare, ne amenință sub o altă formă, sub forma stihiei dezmațului și anarhismului mic-burghez, a atitudinii de „nu mă amestec, nu mă bag”, specifică micului proprietar, sub forma atacurilor și a incursiunilor zilnice, mărunte, dar numeroase, ale acestei stihii împotriva disciplinei proletare. Această stihie a anarhiei mic-burgheze trebuie s-o învingem și o vom învinge.

DEZVOLTAREA ORGANIZAȚIEI SOVIETICE

Caracterul socialist al democratismului sovietic, adică *proletar*, în aplicarea lui concretă, dată, constă, în primul rînd, în faptul că alegătorii sînt masele muncitoare și exploatare, în timp ce burghezia este exclusă de la vot; în al doilea rînd, în faptul că sînt înlăturate orice formalități și restricții birocratice electorale și că masele stabilesc ele însele în ce mod și la ce intervale se țin alegerile, avînd totodată deplina libertate de a-i rechema pe cei aleși; în al treilea rînd, în faptul că se creează cea mai bună organizație de masă a avangărzii oamenilor muncii, a proletariatului din marea industrie, care-i permite acestuia să conducă masele largi ale celor exploatați, să le atragă la o viață politică de sine stătătoare, să le educe politicește, pe baza propriei lor experiențe, — că în felul acesta, pentru prima oară, se ajunge în situația cînd într-adevăr *întreaga* populație învață să conducă statul și începe să-l conducă.

Acestea sînt principalele trăsături distinctive ale democratismului pus în aplicare în Rusia, democratism de *tip* superior, care înseamnă o ruptură cu denaturarea lui burgheză și trecerea la democratismul socialist și la condițiile în care statul va putea începe treptat să dispară.

Se înțelege că stihia dezorganizării mic-burgheze (care într-o măsură sau alta se manifestă, *în mod inevitabil*, în orice revoluție proletară și care în revoluția noastră se manifestă cu o deosebită tărie datorită caracterului mic-burghez al țării, stării ei de înapoiere și urmărilor războiului reacționar) nu poate să nu-și pună amprenta și asupra Sovietelor.

Trebuie să depunem eforturi susținute pentru a dezvolta organizația Sovietelor și Puterea sovietică. Există tendința mic-burgheză de a-i transforma pe membrii Sovietelor în „parlamentari“ sau, pe de altă parte, în birocrați. Trebuie să combatem o asemenea tendință, făcînd ca *toți* membrii Sovietelor să participe în mod practic la activitatea de conducere a statului. În multe locuri secțiile Sovietelor se transformă în organe care încetul cu încetul se contopesc cu comisariatele. Scopul nostru

este să atragem *întreaga populație săracă*, s-o facem să participe în mod practic la activitatea de conducere, și diferitele măsuri pentru realizarea acestui scop — cu cât vor fi mai variate, cu atât va fi mai bine — trebuie să fie minuțios înregistrate, studiate, sistematizate, verificate printr-o experiență mai largă, să devină lege. Scopul nostru este ca *fiecare* om al muncii, după ce și-a terminat cele 8 ore ale „programului” său de muncă productivă, să participe *în mod gratuit* la exercitarea unor funcții de stat; trecerea la un asemenea sistem este deosebit de anevoioasă, dar ea este singura garanție pentru consolidarea definitivă a socialismului. Noutatea și dificultatea acestei schimbări, bineînțeles, au drept urmare o mulțime de pași făcuți, ca să zicem așa, pe dibuite, o mulțime de greșeli și șovăieli, fără de care nu se poate obține un progres mai sensibil. Întreaga originalitate a situației actuale, în ceea ce privește pe mulți din cei ce vor să fie considerați drept socialiști, constă în faptul că acești oameni s-au deprins să opună în mod abstract capitalismul socialismului, punând între ele, cu un aer grav, cuvântul „salt” (unii, amintindu-și crîmpeie din cele citate din Engels, adaugă cu un aer și mai grav: „salt din imperiul necesității în imperiul libertății”⁷⁴). Că marii dascăli ai socialismului înțelegeau prin „salt” o schimbare radicală sub unghiul de vedere al cotiturilor istoriei universale și că salturile de acest fel cuprind perioade de câte 10 ani, ba chiar și mai lungi, la asta nu sînt în stare să se gîndească cei mai mulți dintre așa-ziii socialiști care „au citit ce scrie la carte” despre socialism, dar care niciodată n-au aprofundat în mod serios chestiunea. E firesc ca, în asemenea vremuri, în rîndurile faimoasei „intelectualități” să apară un număr nesfîrșit de bocitoare: una se jelește după Adunarea constituantă, alta după disciplina burgheză, o a treia după ordinea capitalistă sau după moșierul civilizată, alta după situația de mare putere imperialistă, și așa mai departe.

Ceea ce prezintă într-adevăr interes într-o epocă de mari salturi este că mulțimea de dărîmături ale vechiului, care se acumulează uneori mai repede decît germeii noului (care nu întotdeauna sînt vizibili din capul locu-

lui), necesită capacitatea de a discerne ceea ce este mai esențial în linia sau în lanțul dezvoltării. Sînt momente în istorie cînd lucrul cel mai important pentru succesul revoluției este să se acumuleze cît mai multe dărîmături, adică să se arunce în aer cît mai multe instituții vechi; sînt momente cînd s-a dărîmat destul și se pune la ordine a zilei activitatea „prozaică“ („plicticoasă“ pentru un revoluționar mic-burghez) de curățire a terenului de dărîmături; sînt momente cînd lucrul cel mai important este îngrijirea cu atenție a mlădițelor noului, care răsar de sub dărîmături pe un teren ce n-a fost încă bine curățat de moloz.

Nu este suficient să fii revoluționar și adept al socialismului sau comunist în general. Trebuie să știi să găsești în fiecare moment dat acea verigă deosebită a lanțului de care să te prinzi cu toate puterile pentru a ține întregul lanț și a pregăti temeinic trecerea la veriga următoare, iar ordinea în care se succedă verigile, forma lor, înlănțuirea lor, deosebiriile dintre ele în lanțul evenimentelor istorice nu sînt atît de simple sau de rudimentare ca într-un lanț obișnuit, făcut de un fierar.

Lupta împotriva denaturării birocratice a organizației sovietice este asigurată de trăinicia legăturii dintre Soviete și „popor“ — înțelegînd prin acest cuvînt masele muncitoare și exploatate —, de suplețea și elasticitatea acestei legături. Parlamentul burghez, chiar și în cea mai bună republică capitalistă din lume din punctul de vedere al democratismului, nu este niciodată considerat de către populația săracă drept o instituție „a ei“. Sovietele însă sînt pentru masele de muncitori și țărani o instituție „a lor“, iar nu una străină. „Social-democrații“ contemporani de teapa lui Scheidemann sau, ceea ce este cam același lucru, de teapa lui Martov au aversiune pentru Soviete, se simt atrași de venerabilul parlament burghez sau de Adunarea constituantă, tot așa cum, cu șase decenii în urmă, Turgheniev se simțea atras spre o moderată constituție monarhică și nobiliară și avea aversiune pentru democratismul țărănesc al lui Dobroliubov și Cernîșevski ⁷⁵.

Tocmai apropierea dintre Soviete și „poporul“ muncitor creează forme speciale de revocare și de control de

jos, care acum trebuie să fie dezvoltate cu deosebită râvnă. Astfel, Consiliile învățământului public, în calitatea lor de conferințe periodice ale alegătorilor sovietici și ale delegaților lor în vederea discutării și controlării activității autorităților sovietice în acest domeniu, merită toată simpatia și tot sprijinul. Nu poate să fie nimic mai stupid decît tendința de a transforma Sovietele în ceva anchilozat, într-un scop în sine. Cu cît hotărîrea cu care ne pronunțăm acum pentru o putere fermă și necruțătoare, pentru dictatura personală *în anumite procese de muncă*, în anumite laturi ale funcțiilor *pur executive*, este mai mare, cu atît mai variate trebuie să fie formele și metodele controlului de jos, pentru a paraliza astfel orice posibilitate, oricît de mică, de a denatura Puterea sovietică, pentru a stîrpi într-una și fără preget buruiana birocratismului.

INCHEIERE

O situație extraordinar de grea, de complicată și de primejdioasă pe plan internațional; necesitatea de a manevra și de a da înapoi; o perioadă de așteptare a unor noi izbucniri ale revoluției care se maturizează cu o chinuitoare încetineală în apus; înăuntrul țării, o perioadă de construcție lentă și de necruțătoare „strunire“, de îndelungată și îndîrjită luptă a strictei discipline proletare împotriva amenințătoarei stihii a dezvășului și anarhiei mic-burgheze — iată, pe scurt, trăsăturile distinctive ale fazei speciale de dezvoltare a revoluției socialiste prin care trecem acum. Aceasta e veriga — din lanțul istoric al evenimentelor — de care trebuie să ne prindem cu toate puterile, pentru a fi la înălțimea sarcinii, pînă ce vom trece la veriga următoare, care ne atrage prin deosebita ei strălucire, prin strălucirea victoriilor revoluției proletare internaționale.

Încercați să puneți față în față concepția obișnuită, curentă a „revoluționarului“ și lozincile care decurg din particularitățile fazei prin care trecem: să manevrăm, să ne retragem, să așteptăm, să construim pe îndelete, să strunim în mod necruțător, să disciplinăm cu strictețe,

să luptăm pentru lichidarea dezmațului... Mai e de mirare că la auzul acestor lozinci unii „revoluționari“ se simt cuprinși de o nobilă indignare și încep „să tune și să fulgere“ împotriva noastră, acuzându-ne că am dat uitării tradițiile revoluției din Octombrie, că ducem o politică de conciliere cu specialiștii burghezi, că ne pretăm la compromisuri cu burghezia, că avem o orientare mic-burgheză, reformistă etc. etc. ?

Nenorocirea acestor pseudorevoluționari este că pînă și aceia dintre ei care sînt călăuziți de cele mai bune intenții și se disting printr-un devotament fără margini față de cauza socialismului nu-și dau destul de bine seama de starea deosebită și deosebit de „neplăcută“ prin care a trebuit inevitabil să treacă o țară înapoiată, sfîșiată de un război reacționar și nenorocit, și care a început revoluția socialistă cu mult înaintea țărilor mai înaintate; ei n-au destulă tărie în momentele grele ale unei treceri grele. Se înțelege că tocmai partidul „socialiștilor-revoluționari de stînga“ e cel care face partidului nostru o opoziție „oficială“ de acest fel. Excepții individuale de la tipurile de grupuri și de clase există și vor exista, desigur, întotdeauna. Dar tipurile sociale rămîn. Într-o țară cu o populație în care micii proprietari precumpănesc în foarte mare măsură asupra populației pur proletare, se va face simțită în mod inevitabil — și din cînd în cînd extrem de puternic — deosebirea dintre revoluționarul proletar și revoluționarul mic-burghez. Acesta din urmă șovăie și se clatină la fiecare cotitură a evenimentelor, trece de la revoluționarismul înfocat din martie 1917 la proslăvirea „coaliției“ în mai, la ura împotriva bolșevicilor (sau la deplîngerea „spiritului lor de aventură“) în iulie, la îndepărtarea, cu teamă, de bolșevici la sfîrșitul lunii octombrie, la sprijinirea lor în decembrie, și, în sfîrșit, în martie și aprilie 1918 indivizii ăștia, de cele mai multe ori, strîmbă din nas cu dispreț, spunînd: „Eu nu sînt dintre aceia care înalță imnuri muncii „organice“, practicizării și deprinderii de a face totul în mod treptat“.

Izvorul social al acestor tipuri de oameni este micul proprietar, care e exasperat de grozăviile războiului, de dezastrul neașteptat, de nemaipomenitele suferințe pri-

cinuite de foamete și de ruină, care se zbate cuprins de isterie, căutînd o cale de ieșire și de salvare și oscilînd între încrederea în proletariat și sprijinirea lui, de o parte, și accese de desperare, de altă parte. Trebuie să înțelegem bine odată și să ne intre bine în cap că pe o asemenea bază socială nu se poate clădi nici un fel de socialism. Numai o clasă care își urmează fără șovăire drumul ei, care nu-și pierde curajul și nu se lasă pradă desperării nici în momentele trecerilor celor mai anevoioase, mai grele și mai primejdioase, poate să conducă masele muncitoare și exploatare. N-avem nevoie de elanuri isterice. Avem nevoie de pasul cadențat al batalionelor de fier ale proletariatului.

- 63 În manuscris, lucrarea lui V. I. Lenin „Sarcinile imediate ale Puterii sovietice” era intitulată „Teze cu privire la sarcinile Puterii sovietice în momentul actual”. „Tezele” lui Lenin au fost dezbătute în ședința din 26 aprilie 1918 a Comitetului Central al partidului. C.C. le-a aprobat în unanimitate și a hotărât să fie publicate ca articol în „Pravda” și în „Izvestia C.E.C. al Sovietelor din Rusia”, precum și într-o broșură specială. În 1918 au apărut peste 10 ediții ale acestei broșuri: la Moscova, Petrograd, Saratov, Kazan, Tambov și în alte orașe din Rusia. În același an, broșura a fost editată în limba engleză la New York și în limba franceză la Geneva; cu unele prescurtări, sub titlul „Am Tage nach der Revolution”, o expunere aproape textuală a acestei lucrări a apărut în limba germană la Zürich, sub redacția lui F. Platten.
- Comitetul Central l-a însărcinat pe Lenin să prezinte la ședința C.E.C. din Rusia un raport cu privire la sarcinile imediate ale Puterii sovietice și să pregătească sub formă de rezoluție o expunere succintă a „Tezelor” (vezi volumul de față, p. 291—294). — 175.
- 64 La propunerea lui V. I. Lenin, în ședința sa din 18 noiembrie (1 decembrie) 1917, Consiliul Comisarilor Poporului a adoptat o hotărâre „Cu privire la retribuirea comisarilor poporului și a funcționarilor superiori” (publicată la 23 noiembrie (6 decembrie) 1917 în nr. 16 al ziarului „Gazeta Vremennogo Rabocego i Krestianskogo Pravitelstva”). Proiectul de hotărâre a fost scris de Lenin (vezi Opere complete, vol. 35, București, Editura politică, 1965, ed. a doua, p. 110). Prin această hotărâre, maximum salariului lunar al comisarilor poporului a fost fixat la 500 de ruble, cu un spor de cîte 100 de ruble pentru fiecare membru de familie inapt de muncă, ceea ce corespundea aproximativ cîștigului mediu al unui muncitor. La 2 (15) ianuarie 1918, sesizat de o întrebare făcută de A. G. Șleapnikov, comisarul poporului pentru problemele muncii, Consiliul Comisarilor Poporului a precizat, printr-o hotărâre scrisă de Lenin (vezi *ibid.*, p. 228), că decretul din 18 noiembrie (1 decembrie) 1917 nu interzice să se plătească specialiștilor salarii mai mari, statornicind astfel posibilitatea unei retribuirii mai ridicate a specialiștilor din domeniul științei și tehnicii. — 190.
- 65 Controlul asupra comerțului exterior a fost introdus chiar din primele zile ale Puterii sovietice. La început, reglementarea comerțului exterior intra în atribuțiile Comitetului militar-revoluționar din Petrograd, care examina cererile de import și de export și supraveghea activitatea vămilor. Prin decretul din 29 decembrie 1917 (11 ianuarie 1918) al Consiliului Comisarilor Poporului, comerțul exterior a fost pus sub controlul Comisariatului poporului pentru comerț și industrie. Dar numai organizarea controlului și a pazei vămilor nu putea să constituie pentru economia sovietică o pavăză de nădejde împotriva capi-

talului străin. Ulterior, V. I. Lenin a subliniat în mai multe rânduri că clasa muncitoare a Țării sovietice „nu e câtuși de puțin în stare să-și refacă industria și să transforme Rusia într-o țară industrială fără protejarea ei exclusiv prin monopolul comerțului exterior, și nicidecum prin politica vamală” (Opere, vol. 33, București, E.S.P.L.P. 1957, p. 452). Încă în decembrie 1917 Lenin a pus problema instituirii monopolului de stat asupra comerțului exterior (vezi Opere complete, vol. 35, București, Editura politică, 1965, ed. a doua, p. 443). Decretul cu privire la monopolul comerțului exterior a fost adoptat de Consiliul Comisarilor Poporului la 22 aprilie 1918 (vezi „Decretele Puterii sovietice”, vol. 2, Moscova, 1959, p. 158—160). — 193.

- 66 În primele luni de existență a Puterii sovietice, una dintre principalele surse de alimentare a bugetului o constituiau, în special pe plan local, contribuțiile și impozitele excepționale. O dată cu întărirea Puterii sovietice, s-a pus la ordinea zilei problema trecerii la un sistem regulat de impunere, în care locul central urma să revină impozitului progresiv pe venit și pe avere, care ofereau posibilitatea de a muta asupra păturilor avute ale populației principala povară a impozitelor. La primul congres general al reprezentanților secțiilor financiare ale Sovietelor, V. I. Lenin a arătat: „Noi avem multe proiecte în acest domeniu, am curățat terenul pentru temelie acestui edificiu, dar temelie însăși n-a fost încă pusă. Acum acest moment se apropie” (volumul de față, p. 372). Congresul a adoptat propunerea lui Lenin de a se institui impozitul pe venit și pe avere și a ales o comisie specială pentru elaborarea, pe baza tezelor lui Lenin, a legii respective.

La 17 iunie 1918 Consiliul Comisarilor Poporului a aprobat un „Decret pentru modificarea și completarea decretului din 24 noiembrie 1917 cu privire la perceperea impozitelor directe”, care prevedea un sistem riguros de stabilire a impozitului pe venit și pe avere (vezi „Decretele Puterii sovietice”, vol. 2, Moscova, 1959, p. 441—443). — 194.

- 67 „Decretul cu privire la organizațiile cooperatiste de consum”, adoptat de Consiliul Comisarilor Poporului la 10 aprilie 1918, a fost aprobat în ședința C.E.C. din Rusia la 11 aprilie 1918 și publicat sub semnătura lui V. I. Lenin în ziarul „Pravda” nr. 71 din 13 aprilie și „Izvestiia C.E.C. din Rusia” nr. 75 din 16 aprilie.

Scriș de Lenin, proiectul inițial al acestui decret (vezi Opere complete, vol. 35, București, Editura politică, 1965, ed. a doua, p. 218—220) a fost apoi în amănunțime elaborat de Comisariatul poporului pentru aprovizionare și publicat la 19 ianuarie (1 februarie) în nr. 14 al ziarului „Izvestiia C.E.C. din Rusia”. Proiectul a întâmpinat o împotrivire înverșunată din partea cooperatorilor burghezi, care insistau asupra principiului independenței cooperăției față de organele Puterii sovietice.

Pentru a putea folosi aparatul cooperatist existent în vederea organizării evidenței și a controlului asupra distribuirii produselor, în cursul tratativelor duse cu cooperatorii burghezi (martie — începutul lunii aprilie 1918), Consiliul Comisarilor Poporului a acceptat să facă unele concesii. La 9 și 10 aprilie C.C.P. a discutat proiectul de decret prezentat de cooperatori, căruia Lenin îi adusese o serie de modificări și completări esențiale (punctele 11, 12 și 13 ale decretului au fost în întregime scrise de el). Cu modificările făcute de Lenin, decretul a fost adoptat de Consiliul Comisarilor Poporului, iar apoi și de C.E.C. al Sovietelor din Rusia. — 196.

- 68 Organizarea producției sociale pe baze socialiste necesita elaborarea unor noi regulamente de ordine interioară în întreprinderile naționalizate, a unor noi norme de disciplină în muncă, de atragere la muncă socialmente utilă a tuturor persoanelor apte de muncă. Aceste probleme au căpătat o importanță deosebită în perioada răgazului de pace din primăvara anului 1918.

În colaborare cu organele economice, sindicatele sovietice au început să elaboreze primele regulamente cu privire la disciplina în muncă. Aceste regulamente au fost dezbătute într-o serie de ședințe ale prezidiului Consiliului economic superior, cu participarea reprezentanților organelor centrale ale sindicatelor. La 27 martie, după dezbateri la care a participat și V. I. Lenin, prezidiul Consiliului economic superior a hotărât să însărcineze Consiliul Central al Sindicatelor din Rusia cu elaborarea unor norme generale cu privire la disciplina în muncă. Cu participarea lui V. I. Lenin, la 1 aprilie prezidiul Consiliului economic superior a examinat rezoluția cu privire la disciplina în muncă, elaborată de Consiliul central al sindicatelor din Rusia, și a recomandat ca pe baza ei să fie întocmit un proiect de decret, ținându-se seama de observațiile și propunerile lui Lenin (vezi volumul de față, p. 224—225). După introducerea modificărilor și completărilor necesare, „Hotărârea cu privire la disciplina în muncă” a fost adoptată la 3 aprilie de Consiliul central al sindicatelor din Rusia și apoi publicată în revista „Narodnoe Hozeaistvo” nr. 2 din aprilie 1918. În această „Hotărâre”, Consiliul sindicatelor recomandă ca în toate întreprinderile de stat din țară să fie introduse regulamente de ordine interioară, să fie elaborate norme de producție, introducându-se totodată evidența productivității muncii, salarizarea în acord și un sistem de prime pentru depășirea normelor, și să fie aspru sancționați aceia care încalcă disciplina în muncă. Pe baza acestei „Hotărâri” au fost elaborate în întreprinderi regulamente concrete de ordine interioară, care au avut un mare rol în organizarea producției socialiste.

Comitetul central al sindicatului metalurgiștilor a fost unul dintre primii care a trecut la înlăturarea indicațiilor lui Lenin

cu privire la ridicarea productivității muncii prin introducerea salarizării în acord, cu prime pentru depășirea normelor. Cu prilejul discutării în C.C.S. din Rusia a problemei întăririi disciplinei în muncă, reprezentanții Comitetului central al sindicatului metalurgiștilor au obținut ca în rezoluția prezentată la 1 aprilie spre examinare prezidiului Consiliului economic superior să fie inclusă o teză cu privire la necesitatea introducerii salarizării în acord. Pe baza hotărârilor adoptate de Consiliul central al sindicatelor din Rusia, în luna aprilie Comitetul central al sindicatului metalurgiștilor a trasat tuturor organizațiilor de jos sarcina de a introduce în industria metalurgică sistemul salarizării în acord, cu prime pentru depășirea normelor. — 200.

- 69 După Revoluția din Octombrie, salarizarea în acord a fost aproape pretutindeni înlocuită cu sistemul de salarizare pe unitatea de timp, ceea ce a influențat negativ productivitatea muncii și disciplina în muncă.

Salarizarea în acord, care corespunde în măsura cea mai deplină principiului socialist al repartiției după cantitatea și calitatea muncii, a început să fie aplicată în primele întreprinderi naționalizate. În perioada răgazului de pace, sistemul de salarizare în acord a căpătat o largă răspândire în industrie. În întreprinderile din Petrograd, de pildă, pînă în iulie 1918 nu mai puțin de 25% dintre muncitori au fost trecuți la salarizarea în acord. Principiul salarizării în acord a fost definitiv statornicit prin Codul sovietic al muncii, publicat în decembrie 1918. — 200.

- 70 *Secretul comercial* — dreptul întreprinderilor capitaliste particulare, garantat de legislația burgheză, de a păstra secretul tuturor operațiilor de producție, comerciale și financiare, precum și secretul întregii documentații privind aceste operații.

În lucrarea sa „Catastrofa care ne amenință și cum trebuie să luptăm împotriva ei”, V. I. Lenin a arătat că secretul comercial constituie în mîna burgheziei „un instrument de tănuire a escrocheriilor financiare și a nemaipomenitelor profituri ale marelui capital” (Opere complete, vol. 34, București, Editura politică, 1965, ed. a doua, p. 184) și a demonstrat necesitatea desființării secretului comercial. În rezoluția sa „Cu privire la situația economică”, Congresul al VI-lea al P.M.S.D. (b) din Rusia a cerut ca secretul comercial să fie desființat, această măsură fiind necesară pentru transpunerea în viață a controlului muncitoresc (vezi „Rezoluțiile și hotărârile congreselor și conferințelor Partidului Comunist al Uniunii Sovietice și ale plenarelor C.C.”, partea I, București, E.P.L.P. 1954, p. 390). După Revoluția Socialistă din Octombrie, secretul comercial a fost desființat prin hotărîrea cu privire la controlul muncitoresc, adoptată de C.E.C. din Rusia și de C.C.P. la 14 (27) noiembrie 1917. — 201.

- 71 Este vorba de „*Decretul pentru centralizarea conducerii căilor ferate, organizarea pazei lor și ridicarea capacității lor de tranzit*”, emis de Consiliul Comisarilor Poporului (vezi „*Decretele Puterii sovietice*”, vol. 2, Moscova, 1959, p. 18—20). După ce a examinat la 18 martie 1918 proiectul de decret cu privire la neamestecul diferitelor instituții în treburile Departamentului căilor ferate, proiect care fusese prezentat de Comisariatul poporului pentru căile de comunicație, Consiliul Comisarilor Poporului a însărcinat o comisie specială să refacă decretul pe baza următoarelor principii formulate de V. I. Lenin: „1. Mai multă centralizare. 2. Numirea în fiecare centru local de conducere, la alegerea organizațiilor feroviare, a unor persoane de răspundere însărcinate cu executarea hotărârilor. 3. Executarea întocmai a dispozițiilor acestor persoane. 4. Drepturi dictatoriale pentru detașamentele de pază însărcinate cu asigurarea ordinii. 5. Măsuri pentru inventarierea imediată a parcului rulant și evidența repartizării lui. 6. Măsuri pentru crearea unui serviciu tehnic. 7. Combustibilul”. Proiectul de decret prezentat de comisie a fost examinat în ședința din 21 martie a C.C.P., care, după ce i-a adus o serie de modificări esențiale propuse de Lenin, l-a aprobat. Intrucât decretul a fost întâmpinat cu ostilitate de Comitetul executiv al sindicatului feroviarilor din Rusia (Vikjedor), care se afla sub influența menșevicilor și a socialiștilor-revoluționari de stînga, în ședința din 23 martie a C.C.P. Comisariatul poporului pentru căile de comunicație a pus problema modificării acestui decret. Reprezentanții Vikjedor-ului prezenți la ședință s-au datat la atacuri împotriva decretului, declarînd că el „reduce la zero rolul Vikjedor-ului și pune în locul acestuia puterea unipersonală a comisarului”. Respingînd atacurile adversarilor decretului, Lenin a explicat necesitatea luării unor măsuri cît se poate de energice pentru lichidarea sabotajului și a dezorganizării la căile ferate și a propus o serie de modificări care accentuau caracterul categoric al prevederilor decretului. Cu aceste modificări, decretul a fost definitiv aprobat de guvern la 23 martie și publicat sub semnătura lui Lenin la 26 martie în „Izvestiia C.E.C. din Rusia” nr. 57. — 209.
- 72 „*Vpered*” — cotidian menșevic; a început să apară în martie 1917, la Moscova, ca organ al organizației din Moscova a menșevicilor, iar apoi ca organ al comitetelor organizației din Moscova și organizației din Regiunea centrală ale P.M.S.D. (menșevic) din Rusia. De la 2 aprilie 1918 ziarul a devenit și organ de presă al Comitetului Central al menșevicilor; în redacția acestui ziar au intrat: L. Martov, F. I. Dan și A. S. Martînov. După Revoluția Socialistă din Octombrie a fost de două ori suspendat pentru activitate contrarevoluționară; la 10 mai 1918, printr-o hotărîre a Comisiei extraordinare (Ceka) din Rusia, ziarul a fost interzis, iar conducătorii

- lui deferiți justiției. La 14 mai 1918 ziarul și-a reluat apariția sub denumirea de „Vsegda Vpered!” (a apărut un singur număr); a mai apărut și în ianuarie 1918. În februarie 1919, printr-o hotărâre C.E.C. a Sovietelor din Rusia, a fost definitiv interzis pentru orientarea sa contrarevoluționară (vezi în „Cu-legeri din Lenin”, vol. XXXV, p. 57—58, proiectul de hotărâre scris de Lenin). — 212.
- 73 „*Naș Vek*” — una dintre denumirile ziarului „*Reci*”, organ central al partidului contrarevoluționar al cadeților; după ce a fost interzis prin hotărârea din 26 octombrie (8 noiembrie) 1917 a Comitetului militar-revoluționar din Petrograd, a continuat să apară pînă în august 1918 sub următoarele denumiri: „*Nașa Recî*”, „*Svobodnaia Recî*”, „*Vek*”, „*Novaia Recî*”, „*Naș Vek*”. — 212.
- 74 V. I. Lenin se referă la lucrarea lui F. Engels „*Anti-Dühring*”; citatul e luat de acolo (vezi K. Marx și F. Engels. Opere, vol. 20, București, Editura politică, 1964, p. 280). — 216.
- 75 Despre atitudinea lui I. S. Turgheniev față de N. A. Dobroliubov și N. G. Cernîșevski ne vorbește Cernîșevski însuși, reproducînd conținutul unei convorbiri pe care a avut-o cu Turgheniev la începutul deceniului al 7-lea al secolului trecut (vezi articolul „*În semn de recunoștință*”, în N. G. Cernîșevski. Opere complete, vol. X, Moscova, 1951, p. 122—123). — 217.
- 76 Acest proiect de hotărâre a fost prezentat de V. I. Lenin în ședința din 26 martie 1918 a Consiliului Comisarilor Poporului, în care a fost ascultat raportul lui A. G. Șleapnikov cu privire la Congresul general al lucrătorilor din întreprinderile de navigație din Rusia, ținut între 14 și 26 februarie la Moscova, și a fost examinat proiectul de „*Decret cu privire la organizarea conducerii întreprinderilor de navigație pe Volga*”, prezentat de I. Larin. Hotărârea propusă de Lenin a fost adoptată de Consiliul Comisarilor Poporului.
- Congresul de la Nijni Novgorod al funcționarilor și muncitorilor din întreprinderile de navigație, despre care se vorbește în această hotărâre, a avut loc între 25 martie și 10 aprilie 1918. — 221.
- 77 *Kavomar* — Administrația sistemului Caspica-Volga-Mariinski; a fost creată prin „*Decretul cu privire la organizarea conducerii întreprinderilor de navigație pe Volga*”, dîndu-se în atribuția ei administrarea flotei naționalizate și dirijarea întregului trafic de mărfuri și de călători de pe rețeaua de căi de navigație: Marea Caspică, Volga cu afluenții ei și sistemul Mariinski. Prin hotărârea C.C.P. din 18 mai 1918 cu privire la reorganizarea sistemului de conducere a transportului pe apă, *Kavomar* a fost desființat, funcțiile lui fiind trecute asupra Direcției generale a transportului pe apă (*Glavvod*). — 221.